

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Ludmila Kožuchová

Hra jako dominantní činnost volného času ve školní družině

Olomouc 2014

Vedoucí práce: PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.

PALACKÝ UNIVERSITY IN OLOMOUC

FACULTY OF EDUCATION

The Institute of Education and Social Studies

Bachelor thesis

Ludmila Kožuchová

Playing as a dominant activity in leisure time at an after school care centre

Olomouc 2014

Supervisor: PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.

Poděkování

Děkuji PaedDr. Aleně Jůvové, Ph.D. za odborné vedení a poskytnutí hodnotných rad při zpracování této bakalářské práce.

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne .....

.....

OBSAH

ÚVOD	7
1 VOLNÝ ČAS.....	8
1.1 Výchova mimo vyučování	9
1.2 Pedagogické ovlivňování volného času	10
2 ŠKOLNÍ DRUŽINA	11
2.1 Historie školní družiny.....	11
2.2 Činnosti ve školní družině	12
2.2.1 Zájmové činnosti	13
3 CHARAKTERISTIKA MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	17
3.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky	17
3.2 Vývoj poznávacích procesů	17
3.3 Emocionální vývoj a socializace.....	18
3.4 Výchovné problémy v mladším školním věku	19
4 HRA	20
4.1 Teorie hry.....	20
4.2 Výchovný význam hry	22
4.3 Třídění her.....	24
4.4 Prostředí	26
4.4.1 Hry v přírodě	26
4.4.2 Hry na hřišti a v tělocvičně.....	27
4.4.3 Hry v místnosti	27
4.4.4 Hry ve městě a na vsi.....	28
5 HRAČKA	29
5.1 Stavebnice	31
5.1.1 Cheva	32
5.1.2 Lego	32
5.1.3 Geomag.....	33
5.1.4 Seva	34
5.1.5 Walachia	34
5.1.6 Stavebnice Roto.....	35
6 VLASTNÍ PRŮZKUM.....	36
6.1 Cíle průzkumu.....	36

6.2	Průzkumné předpoklady	36
6.3	Charakteristika průzkumného vzorku	36
6.4	Metody průzkumu	36
6.5	Analýza a prezentace výsledků	37
6.6	Diskuse	47
6.7	Závěr průzkumu	51
7	ZÁVĚR	52
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
	INTERNETOVÉ ZDROJE	55
	SEZNAM OBRÁZKŮ	56
	SEZNAM TABULEK	57
	SEZNAM GRAFŮ	58
	SEZNAM PŘÍLOH	59

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si vybrala v návaznosti na mou dlouholetou praxi. Již od roku 1989 pracuji jako vychovatelka školní družiny na Základní škole v Kozlovicích.

Školní družiny jsou volnočasová zařízení, která oproti ostatním zařízením pro volný čas navštěvuje největší počet dětí. K volnému času dětí patří bezpochyby hra, která ho z velké části naplňuje. Hra je ověřeným pomocníkem při výchově a vzdělávání dětí. Při hře se dítě nejen formuje, ale i projevuje. Můžeme tak dítě hlouběji poznat a na tomto základě lépe vychovávat.

Hra je dominantní činností dětského volného času a proto se na ni ve své práci zaměřím. Opodstatněný význam ve hře má hračka. Cílem mé práce bude shrnout obecné poznatky o hře a zjistit, jaké hry a hračky děti ve volném čase preferují.

V teoretické části popisuji volný čas a školní družinu. Dále charakterizuji mladší školní věk, což je věkové období, během kterého děti školní družinu navštěvují. Dále v této části se věnuji hře, a to konkrétně její teorii, výchovnému významu hry a třídění her. V závěru teoretické části se zabývám hračkou. Ve školní družině nemohou chybět stavebnice, které se podílejí zejména na rozvoji tvořivosti dítěte. Na trhu dnes najdeme pestrou nabídku těchto stavebnic.

Obsahem praktické části bude vlastní průzkumné šetření. Cílem průzkumu je zjistit oblíbenost her, hraček a stavebnic u dětí ve školní družině na Základní škole Kozlovice. Jedná se o děti ve věku od 6 do 11 let a jejich zájem o hry a herní činnosti, které jsou hlavní náplní volnočasových aktivit této instituce. Dále budu zjišťovat, která hračka jim v družině chybí. Také mně zajímá, s jakými hračkami a stavebnicemi si děti hrají doma. U hraček se budu tázat děti, proč je nejoblíbenější. Při průzkumném šetření využiji metody dotazníku. Pro názorný přehled budou výsledky shrnuty do grafů.

Práce bude určena nejen pro vychovatele a učitele naší školy, ale i jiných škol a institucí. Bude přínosem pro další práci vychovatelek naší školní družiny, kdy se více zaměříme na činnosti, které děti baví a zároveň můžeme obohatit vybavení heren novými hračkami a oblíbenými stavebnicemi. Součástí naší školy je i mateřská škola a myslím, že i učitelky malých dětí se s výsledky průzkumu rády seznámí. Práce může obohatit i rodiče dětí, kterým není lhostejné, co jejich děti ve volném čase dělají.

1 VOLNÝ ČAS

„Volný čas je čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, jež zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Na výchovu a vzdělávání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času“ (Průcha, 2001, s. 274).

Definici volného času můžeme najít v mnoha odborných publikacích. Protože se budeme zabývat problematikou volného času dětí, vybrala jsem následující vymezení volného času.

„Volný čas je možno chápat jako opak nutné práce a povinností, dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přináší nám pocit uspokojení a uvolnění“ (Pávková, 1999, s. 15).

Vážanský (2001, s. 30) volný čas charakterizuje jako „disponibilní časový prostor, v němž by volný čas mohl pro jedince znamenat skutečnou svobodu. Je také dobou, v níž se individuuum může nezávisle na jakýchkoli povinnostech výhradně svobodně realizovat a dělat to či ono, k čemu je nikdo nenutí a k čemu ani není podvědomě nuceno.“ Právě svoboda, svobodná volba a dobrovolnost jsou hodnoty, bez nichž nelze hovořit o volném čase. Jedná se o pozitivní chápání volného času.

„Volný čas je čas, v němž člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přináší radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti. Je to čas, v němž je člověk sám sebou, nejvíce patří sám sobě, kdy koná převážně svobodně a dobrovolně činnosti pro sebe, popř. pro druhé, ze svého vnitřního popudu a zájmu“ (Němec, 2002, s. 17).

Hlavními funkcemi volného času jsou zejména odpočinek, při kterém si jedinec regeneruje pracovní síly. Dále to je zábava, kde jedinec regeneruje duševní zdraví a v neposlední řadě je to rozvoj osobnosti, kdy se jedinec podílí na vytváření kulturních hodnot (Hofbauer, 2004, s. 13).

J. Pávková (2001, s. 42) rozlišuje 3 základní funkce volného času: výchovně-vzdělávací, zdravotní a sociální. Velmi důležitá je výchovně-vzdělávací funkce, na které se podílejí jednotlivé instituce pro výchovu mimo vyučování, které motivují děti k společensky žádoucím využívání volného času. Jedná se o rozvíjení schopností dětí, získávání nových vědomostí, dovedností i návyků, usměrňování, kultivaci a uspokojení jejich

zájmů a potřeb, formování žádoucích morálních vlastností a postojů. K plnění zdravotní funkce napomáhá usměrňování režimu dne. Důležité je střídání činností různého charakteru, pohyb na čerstvém vzduchu, správná životospráva a dodržování hygieny. Sociální funkce spočívá v utváření bohatých a žádoucích sociálních vztahů.

Do volného času z hlediska dětí patří odpočinkové a rekreační činnosti, zájmové činnosti, dobrovolná společensky prospěšná činnost, zábava, ale také vzdělávání. Nezahrnujeme sem vyučování a přípravu na vyučování, osobní péči o zevnějšek a své věci, různé povinnosti, jídlo, spánek, hygienu. Pro relativně svobodnou volbu činností je subjektivně pocíťován jako nejcennější čas. Je významnou možností seberealizace jedince. Pro člověka je důležité smysluplné využití času. Právě to mu přináší uspokojení a radost (Faltýsková, 1996).

Volný čas dětí a péče o něj má z pedagogického hlediska dva úkoly. Prvním úkolem je naplňovat volný čas smysluplnými aktivitami rekreačními i výchovně vzdělávacími. Jedná se o výchovu ve volném čase. Druhým úkolem je seznámit jedince s různými zájmovými aktivitami, naučit ho v nich se orientovat a pomoci mu najít takovou zájmovou činnost, která ho uspokojí a poskytne mu seberealizaci. V tomto případě hovoříme o výchově k volnému času (Pávková, 1999).

1.1 Výchova mimo vyučování

Významnou oblastí výchovného působení je výchova dětí v době mimo vyučování. Podílí se na ní rodina, škola, zařízení pro výchovu mimo vyučování a další subjekty a společenské vlivy. Pojem výchova mimo vyučování můžeme pro naši potřebu vymezit takto:

- probíhá mimo povinné vyučování,
- probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny,
- je institucionálně zajištěná,
- uskutečňuje se převážně ve volném čase (Pávková, 1999, str. 39).

Vychovává jedince k racionálnímu využívání volného času, uspokojuje jeho potřeby, kultivuje a rozvíjí specifické schopnosti a žádoucí vlastnosti osobnosti, pomáhá se mu orientovat v zájmových aktivitách. To, jak člověk využívá volný čas, má velký význam

z hlediska duševní hygieny. Ovlivňuje to jeho studijní a i pracovní výkony, partnerské vztahy, v souvislosti se zájmovou orientací i potřebu celoživotního vzdělávání (Němec, 2002).

Pedagog, který pracuje s dětmi mimo vyučování, musí být schopen vytvořit bezpečné prostředí a příjemnou, tvořivou atmosféru. Základním předpokladem jeho práce je zajímat se o děti, umět je pochopit, vhodně motivovat a podporovat zájem o danou činnost, dbát o uspokojování individuálních potřeb a zájmů dětí (Němec, 2002, s. 21).

Kromě pojmu výchova mimo vyučování se často používá pojem pedagogika volného času. „Pedagogika volného času je disciplína pedagogiky, zaměřená na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající autonomnímu a smysluplnému využívání volného času dětí, dospívajících i dospělých; v mnoha zemích zároveň studijní obor“ (Průcha, 2001, s. 161).

Mezi nejvýznamnější zařízení pro výchovu mimo vyučování patří školní družiny, o kterých bude pojednávat následující kapitola.

1.2 Pedagogické ovlivňování volného času

Specifickou zvláštností volného času dětí je jeho pedagogické ovlivňování, které je z výchovných důvodů žádoucí. Podle druhu a charakteru těchto zásahů pak pedagogicky ovlivňovaný volný čas:

- a) zůstává skutečným volným časem dětí – vykonávané činnosti uspokojují jejich potřeby a zájmy a děti je vykonávají podle svého vlastního výběru a rozhodnutí, tedy dobrovolně nebo vychovatel dosáhne ztotožnění dětí s nabízenými činnostmi,
- b) stává se zpola volným časem – děti jsou při výběru činnosti zvláště přesvědčovány a motivovány, požadovaná činnost tak není úplně v souladu s pocíťovanými potřebami a zájmy dětí,
- c) ztrácí charakter volného času – dobrovolnost a volba činností není dětem umožněna, ale nařízena (Pávková, 1999, s. 15).

Děti potřebují vedení, protože nemají dost zkušeností a poznatků, aby se dovedly orientovat v různých oblastech zájmových činností. Vedení musí být citlivé a nenásilné, nabízené činnosti zajímavé, atraktivní a žáci by je měli vykonávat dobrovolně na základě vzbuzeného zájmu a vhodné motivace (Němec, 2002).

2 ŠKOLNÍ DRUŽINA

Školní družina je školské zařízení pro zájmové vzdělávání a výchovu dětí mladšího školního věku mimo vyučování v průběhu školního roku a podle potřeby i o prázdninách. Vedle funkce výchovné a zdravotní plní i funkci sociální, která má velký význam, protože zajišťuje bezpečnost dětí v době, kdy rodiče jsou v zaměstnání. Výchovně-vzdělávací práce je zaměřena na různé zájmové činnosti a pohybové aktivity (Němec, 2002, s. 21).

Zdravotní funkci plní vhodným střídáním tělesných a duševních činností, práce a odpočinku, pohybu na čerstvém vzduchu tak, aby byl podporován zdravý tělesný a duševní vývoj dětí (Pávková, 1999).

Školní družiny patří mezi nejčtenější zařízení pro volný čas, kterými projde nejvíce dětí a zaměstnává nejvíce vychovatelů. Školní družina není pokračováním školního vyučování, pedagogická práce v ní má svá specifika. Poskytuje dětem odpočinek, rekreaci i zájmové činnosti (Pávková, 2003).

Školní družiny vznikají při základních školách nebo mohou být zřízeny jako samostatné zařízení. Jsou zřizovány podle zákona č. 76/1978 Sb., o předškolních zařízeních a školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Řídí se vyhláškou MŠMT ČR č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

2.1 Historie školní družiny

V České republice školní družiny už mají dlouholetou tradici. Významnou roli při výchově dětí mimo vyučování sehráli učitelé. J. A. Komenský se ve svých spisech věnoval mimo jiné různým volnočasovým aktivitám, zejména hrám. Zdůrazňoval význam pohybových her. Historickými předchůdci školních družin se u nás staly útulky. První útulek byl zřízen v roce 1885 v Praze na Vyšehradě. Postupně vznikaly další podobné útulky po celé republice. Útulky plnily funkci především sociální. Důraz byl kladen na pracovní výchovu. Dále se věnovaly i činnostem rekreačního charakteru, hudebním, výtvarným, tělovýchovným, přírodovědným, literárním a dalším činnostem, což zhruba odpovídá dnešním činnostem školních družin (Pávková, 2003).

Od roku 1931 se místo názvu útulek začal používat název družina pro školní mládež. Jednalo se o mimoškolní instituce pro děti k lepšímu využívání času po vyučování, ale sociální funkce stále převažovala. Ve větším počtu vznikaly družiny až po roce 1945.

V roce 1948 se staly součástí školské soustavy. K důležité změně došlo v roce 1960, kdy školský zákon ustanovil školní družiny pro žáky 1. – 5. tříd, pro žáky 6. – 9. tříd školní kluby. Školské zákony a další dokumenty MŠMT ČR, vydané v 70. – 90. letech 20. století nepřinesly pro oblast školních družin výraznější koncepční změny. Od roku 1978 lze školní družinu zřizovat jako samostatné mimoškolní zařízení. Této možnosti je však využíváno minimálně (Pávková, 2003).

2.2 Činnosti ve školní družině

Školní družina organizuje pravidelnou činnost oddělení, pořádá nebo spolupřádá příležitostné akce a v průběhu dne nabízí spontánní aktivity. Pravidelná činnost je dána týdenní skladbou zaměstnání, kterou tvoří zejména organizované aktivity zájmového či tělovýchovného charakteru. Příležitostné akce nejsou zahrnuty do této týdenní skladby a zpravidla přesahují rámec jednoho oddělení (besídka, výlety). Mezi spontánní aktivity patří každodenní individuální klidové činnosti po obědě, po organizované části, při pobytu venku, spontánní hry v ranní nebo v tzv. koncové družině (Hájek, 2007).

Školní družina slouží výchově, vzdělávání a rekreaci žáků. Svou funkci naplňuje činnostmi odpočinkovými, rekreačními, zájmovými a přípravou na vyučování (Pávková, 2003).

Odpočinkové činnosti jsou velmi klidné, pohybově a psychicky nenáročné probíhající v příjemném a klidném prostředí. Zabezpečují především potřebný klid po obědě, zařazují se i před vyučováním a podle potřeby kdykoli během dne. Slouží k odstranění únavy formou klidových činností, poslechu, četby, vyprávění, individuálních neformálních rozhovorů, klidných zájmových činností, popř. klidu na lůžku, na koberci, nejlépe podle přání dětí. Dále zde patří klidné námětové, stolní společenské hry, hry se stavebnicemi, individuální hry atd. Mají psychohygienické poslání (Pávková, 2003).

Rekreační činnosti ve srovnání s odpočinkovými jsou pohybově aktivnější. Slouží k odreagování a odstranění únavy po vyučování. Mají kompenzovat druh a charakter školního vyučování a prostředí formou pohybových aktivit a spontánních činností, pokud možno venku. Do rekreačních činností můžeme zařadit tělovýchovné chvílky a různá cvičení, pohybové na zahradě, na hřišti, vycházky s prvky sportovních, turistických a jiných činností, sezonní hry a zábavy, pohybové hry v místnosti, námětové hry, dramatické hry, hudebně pohybové hry, aerobik, různé druhy tance apod. Vychovatel přihlíží k přáním dětí a umožní

jim plánovat, organizovat a hodnotit činnosti, přičemž je vhodně ovlivňuje tak, aby uspokojovaly jejich potřeby a zájmy a zároveň realizoval výchovný cíl (Pávková, 1999).

Zájmové činnosti tvoří hlavní obsahovou náplň volného času a výchovy dětí mimo vyučování. „Zájmová činnost je pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků v zařízeních pro výchovu mimo vyučování jako součást neformálního vzdělávání a v individuálních činnostech jednotlivců jako součást informálního vzdělávání“ (Průcha, 2001, s. 306).

„Zájmové činnosti jsou aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Podílí se na formování názorů, postojů a přesvědčení jedince. Zájmová činnost má na rozdíl od zábavy a odpočinku vždy aktivní charakter. Vždy obsahuje volní složku a významně ovlivňuje osobnost vychovávaného“ (Němec, 2002, s. 23).

Zájmové činnosti uspokojují, kultivují a rozvíjejí různé potřeby a zájmy dětí. Umožňují dětem najít ve svých zájmech sama sebe. Vychovatelé mohou odhalit skryté dispozice a rozvinout schopnosti dítěte, popř. odhalit talent. Děti ve školní družině mají možnost poznat pracovní technickou, esteticko-výchovnou, přírodovědnou, společenskovední a tělovýchovnou, sportovní a turistickou zájmovou činnost.

Příprava na vyučování nezbavuje rodiče zodpovědnosti za přípravu dítěte na vyučování. Patří sem vypracovávání domácích úkolů po 15. hodině se souhlasem rodičů, různé didaktické hry, získávání, rozšiřování a upevňování poznatků při vycházkách, při praktických a dalších činnostech (Pávková, 2003).

Nesmíme zapomenout na **sebeobslužné činnosti**, které upevňují hygienické a kulturní návyky dětí a **činnosti veřejně prospěšné**, které děti vedou k péči o životní prostředí, prostředí školní družiny, školy a okolí, vzájemné pomoci atd.

2.2.1 Zájmové činnosti

Zájmy dětí mladšího školního věku ještě nejsou ustáleny, nejsou trvalé. Jsou většinou krátkodobé, často je dítě může měnit. Navíc děti v tomto věku jsou zvědavé, rády zkoušejí a objevují nové věci. I při malém úspěchu mají z nich obrovskou radost a nadšení.

S ohledem na tyto skutečnosti je nutné, aby vychovatel dětem ve školní družině nabízel k výběru zájmové činnosti různého charakteru a vhodnou motivací o ně podněcoval a rozvíjel

zájem. Sám vychovatel by měl mít o nabízené zájmové činnosti zájem. Měl by mít určité zkušenosti. Ve školní družině se zájmové činnosti dělí podle obsahu:

1. Zájmové činnosti společenskovední:

- poznávání okolí školy, významných míst a objektů,
- seznamování se s historickými památkami a osobnostmi v místě školy a v regionu,
- seznamování se s významnými událostmi u nás i ve světě,
- oslavy státních svátků, výročí a událostí,
- besídky školní družiny, akademie,
- dodržování lidových tradic a zvyků (Vánoce, Velikonoce, pout', krmáš),
- přání k svátkům a narozeninám.

2. Zájmové činnosti pracovně technické:

- tvoření dětí s papírem, textilem, přírodninami, modelovacími hmotami, kartóny, plastem a jiným materiálem,
- hry se stavebnicemi,
- opravování hraček a her.

3. Zájmové činnosti přírodovědné:

- vycházky do přírody, poznávání stromů a květin,
- sběr lesních plodů,
- poznávání ptáků,
- činnosti spojené s ochranou životního prostředí,
- práce s encyklopedií, atlasem, vyhledávání informací s touto tematikou na internetu.

4. Zájmové činnosti esteticko-výchovné

a) výtvarné zájmové činnosti:

- seznámení se s různými výtvarnými technikami (kresba, malba, grafika, frotáže, koláže, kombinované techniky, modelování),
- práce s pastelkami a fixy, vodovými barvami, temperovými barvami, suchým pastelem, voskovkami, prstovými barvami aj.,
- hry s barvami (míchání barev, rozpíjení),
- návštěva výstav.

b) hudební zájmové činnosti:

- zpěv dětí (sólový, sborový, s hudebním doprovodem i bez doprovodu),
- cvičení s hudbou, různé druhy tance (dnes oblíbené country tance), hudebně pohybové a taneční hry,
- hra na hudební nástroje,
- poslech hudby,
- hudební nauka.

c) literárně dramatické zájmové činnosti:

- četba knih, časopisů,
- poslech pohádek,
- přednes, vypravování, dramatizace,
- dramatické hry,
- tvorba časopisů,
- reportáže, rozhovory,
- návštěva divadla, kina.

5. Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření:

- pohybové hry,
- míčové hry,
- cvičení na nářadí,
- sportovní hry a soutěže,
- atletika,
- aerobic,
- hry na sněhu, sáňkování, bruslení, plavání,
- pěší turistika,
- povídání si o olympiádě, o významných sportovních soutěžích a o významných sportovcích.

3 CHARAKTERISTIKA MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Vývojová etapa mladšího školního věku začíná vstupem dítěte do školy. Zpravidla ji časově vymezujeme od 6 - 7 let do 11 let, kdy se začínají objevovat první známky pohlavního dospívání (prepubescence). „Psychoanalýza označila toto období jako období latence, kdy je ukončena jedna etapa psychosexuálního vývoje a základní pudová energie je relativně v klidu až do počátku dospívání“ (Šimíčková Čížková, 2005, s. 93).

Langmeier a Krejčířová (1998) tuto etapu označují jako věk střízlivého realismu. Školák je plně zaměřen na svět, jaký je a chce ho pochopit a věci v něm „doopravdy“. Tento charakteristický rys dítěte můžeme pozorovat v jeho mluvě, v kresbě, v písemném projevu, v četbě i ve hře. V jeho hře se projevuje snaha o věrné zpodobení úloh.

Psychosomatické vývojové změny jsou plynulé, s pokrokem ve všech oblastech. Dítě je aktivní, snaživé, ochotné spolupracovat, má smysl pro píli a pracovitost, zažívá pocity dělby práce a sounáležitosti. Jde o nejstabilnější úsek v dětském vývoji, pokud dítě vyrůstá v přiměřených, zdravotních podmínkách (Šimíčková Čížková, 2005).

3.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky

Tělesný růst je během tohoto období většinou plynulý. Po přechodné disproporcionalitě se školní dítě jeví jako harmonicky rozvinuté, musíme počítat s velkými individuálními rozdíly, včetně rozdílů pohlaví. Biologický věk nemusí korespondovat s kalendářním. Individuální růstové a hmotnostní křivky se často značně liší (Šimíčková Čížková, 2005).

Během celého období se zlepšuje hrubá i jemná motorika. Pohyby jsou rychlejší, přesnější, zpřesňuje se koordinace všech pohybů celého těla a svalová síla je větší. S tím souvisí rostoucí zájem o pohybové hry a o sportovní výkony. Opakované sociometrické studie ukázaly, že tělesná síla a obratnost hrají velkou roli v postavení dítěte ve skupině (Langmeier a Krejčířová, 1998).

3.2 Vývoj poznávacích procesů

Vnímání se stává cílevědomým aktem – pozorováním. Je zaměřeno na poznávání podstaty vlastností předmětů a jevů. Svět se školákovi rozšiřuje v prostoru i čase.

Dítě postupně přechází od vnímání konkrétních předmětů a jevů k vnímání všeobecnějšímu (Šimíčková Čížková, 2005).

Výrazně se vyvíjí řeč. Ve školním věku roste výrazně slovní zásoba, roste délka a složitost vět, souvětí jsou stále složitější. Celá větná stavba i užití gramatických pravidel je na vyšší úrovni (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 119).

Představivost u dítěte v tomto věkovém období dosahuje vrcholu. Dítě dovede rozlišit skutečnost a fantazii, stále více vniká do životní reality. Ke světu představ se rádo vrací i ve hře. Na počátku období mladšího školního věku převládá neúmyslná, mechanická paměť. I paměť se rychle zdokonaluje. „Stále častěji se uplatňuje záměrné zapamatování, racionalita a logický úsudek. Paměť je tím efektivnější, čím jasněji si dítě uvědomuje cíl a účel zapamatování (důležitost motivace)“ (Šimíčková Čížková, 2005, s. 95).

Prvořadý význam pro školáka má rozvoj pozornosti, na které závisí kvalita ostatních poznávacích procesů a tím i úspěšnost v učení. Školní činností je ovlivňován vývoj myšlení. Dítě si postupně osvojuje schopnost logických operací. K dobrému výkonu dítě motivujeme pochvalou, povzbuzením, úsměvem, obdivem apod. (Šimíčková Čížková, 2005, s. 96).

3.3 Emocionální vývoj a socializace

Emocionální vyrovnanost a sociální obratnost jsou důležité pro celkovou školní adaptaci a úspěšnost. Pro citové projevy mladšího školáka je typický ústup lability a impulzivity, slábnutí egocentrismu, narůstá schopnost seberegulace (Šimíčková Čížková, 2005, s. 97).

„Dítě v mladším školním věku je schopno podle potřeby vlastní vůlí své city potlačit nebo naopak zřetelně vyjádřit. Již rozumí svým vlastním pocitům v dané situaci a současně bere ohled na očekávání, požadavky a postoje sociálního okolí“ (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 129).

Trvá značná citová ovlivnitelnost. Začínají se rozvíjet vyšší city (etické, estetické, sociální, intelektové). Hodnotová orientace a sociální kontrola se během tohoto období začínají stabilizovat s výjimkou abstraktních hodnot. „Heteronomní morálka určována druhými (příkazy dospělých) se mění na autonomní, dítě uznává určité jednání za správné či nesprávné samo o sobě, bez ohledu na autoritu. Morální vývoj je silně ovlivněn

výchovnými postupy a způsobem interakce mezi členy rodiny“ (Šimíčková Čížková, 2005, s. 97).

Dítě ze svého postavení ve skupině vrstevníků a z různých rolí, které přijímá, si osvojuje sebepojetí a sebehodnocení. Zvnějšku je socializováno rodiči, vrstevníky, učiteli, ale do značné míry se socializuje samo (sebesocializace). „Dítě si samo vytváří určitou teorii o sobě (kdo jsem, jaký budu, jakou mám hodnotu, jaký má můj život smysl). Tato teorie je základem jeho pojetí vlastní identity. To pak ovlivňuje jeho chování navenek a tím také modifikuje postoje osob, které opět působí na socializaci zvnějška“ (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 136).

Nejdůležitější činností v předškolním věku byla hra. Nyní vedle ní je skutečná práce. Dítě, které začíná pracovat, si nepřestává hrát. Hra je nezbytná pro zdravý vývoj osobnosti i ve školním věku a mají být pro ni vytvořeny vhodné podmínky. Formy hry jsou podobné jako hry v předškolním období, ale její projevy jsou bohatší a diferencovanější (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 137).

Hrou se budu podrobněji zabývat v další kapitole.

3.4 Výchovné problémy v mladším školním věku

Mezi nejčastější výchovné problémy patří neposlušnost, vzdorovitost, neposednost, neplnění školních povinností a různé zlozvyky. Mezi závažnější patří dětské lhaní, krádeže, toulky, útěky z domova, záškoláctví, projevy agresivity, projevy bezcitnosti a surovosti. Součástí vážnějších psychických poruch dítěte mohou být různé neurotické projevy (tiky, noční děsy, pomočování, mluvní neurózy). Při řešení těchto problémů je nutné zjistit příčinu a stanovit způsob nápravy, který je nutno dodržovat. Většina i zdánlivě nepochopitelných projevů chování dítěte spočívá v neuspokojení nějaké jeho důležité potřeby (Hájek, 2003).

Příčinou výchovných problémů při necitlivém pedagogickém přístupu mohou být i různá znevýhodnění dítěte např. mentální postižení, smyslové a tělesné vady. „Dítě se může dostat do tzv. bludného kruhu, kdy je odmítáno vychovatelem, protože „zlobí“ a zlobí, protože je odmítáno. Přerušit tento bludný kruh má za úkol vždy dospělý profesionál – vychovatel“ (Hájek, 2003, s. 32).

4 HRA

„Hra je forma činnosti, která se liší od práce i od učení. Člověk se hrou zabývá po celý život, avšak v předškolním věku má specifické postavení – je vůdčím typem činnosti.

Hra má řadu aspektů: aspekt poznávací, procvičovací, emocionální, pohybový, motivační, tvořivostní, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostický, terapeutický. Zahrnuje činnosti jednotlivce, dvojice, malé skupiny i velké skupiny. Existují hry, k jejichž provozování jsou nutné speciální pomůcky (hračky, herní pomůcky, sportovní náčiní, nástroje, přístroje).

Většina her má podobu sociální interakce s explicitně formulovanými pravidly (danými dohodou aktérů nebo společenskými konvencemi). Ve hře se mnoho pozornosti věnuje jejímu průběhu (hry s převahou spolupráce, s převahou soutěžení)“ (Průcha, 2001, s. 75).

4.1 Teorie hry

Co je to hra? Každé dítě i dospělý člověk, si hraje. A všichni si hrají rádi. Někdy tak, že zapominají na okolní svět. Můžeme si hrát sami nebo společně s jinými lidmi. Hra je vybíjená, pexeso, domino, koulovačka, stavění sněhuláka, hra s panenkami, hra s autíčky, ale také mistrovství světa ve fotbale, olympijské hry, divadelní představení, hra na klavír atd. Her je hodně a jsou různorodé. O to těžší je hledat definici her. Otázka je jednoduchá, ale odpověď není snadná.

Hra je obsáhlým a všestranným jevem. Velmi intenzivně ovlivňuje vývoj každého člověka od narození. Jedná se většinou o činnost dobrovolnou a spontánní. Co je hlavním motivem hry a proč si hrajeme od nejútlejšího věku? V různých společenských vědách můžeme najít různé přístupy ke hře. Existuje velké množství definic (Spousta, 1996, s. 22).

O přesnou a výstižnou definici se již pokusilo mnoho pedagogů, psychologů, sociologů, antropologů a dalších odborníků. Nikomu se však nepodařilo vytvořit takovou definici, která by všechny uspokojila. Důvod je jasný. Hra pokrývá tak obsáhlou, širokou oblast, že nelze vymezit přesně ani její hranice.

Již od počátku filozofování se můžeme setkávat s různými náhledy na pojem hra. Hérakleitos z Efesu v 6. století př. n. l. připodobnil kosmos k hrajícímu se dítěti. Platón promluvil o hře ve svém návrhu ideálního společenského uspořádání. V zájmu stability

a věčného trvání zákonů doporučoval hrát stále stejné hry, stejným způsobem a za stejných podmínek (Hrkal, 2002).

V českém prostředí na počátku novověku se zabýval hrou J. A. Komenský. Podal dobovou charakteristiku her a hraček. Požadoval, aby hra uspokojovala přirozené potřeby člověka. Zdůraznil touhu po pohybu a význam hry při přípravě na pracovní činnosti (Spousta, 1996). Ve své obrazové učebnici *Orbis Pictus* shromáždil na sedmi tabulích a popsal čtyřmi jazyky rozmanité ukázky dětských her a zábav (Hrkal, 2002).

V Psychologii hry, jejímž autorem je psycholog D. B. Elkonin, najdeme tuto jednoduchou definici: „Hra u člověka je takové zobrazování lidské činnosti, při kterém se z ní odděluje její sociální, skutečná lidská podstata – její úlohy a normy vztahů mezi lidmi“ (Zapletal, 1987b, s. 17).

Ludwig Wittgenstein zavádí pojem „jazyková hra“. Eugen Fink mluví o Zvláštní „neskutečnosti“ hry, o počínání ne-vážném, tvořivém, svobodném. V eseji *Oáza štěstí* definuje hru jako „životní impuls svébytné hodnoty a vlastního řádu, je tak i pěstována, je chápána jako lék proti civilizačním škodám novodobé technokracie, je vychvalována jako omlazující a život obnovující síla“ (Spousta, 1996, s. 22).

Hra není libovolnou činností, ale probíhá podle závazných pravidel. Ta dodávají hře napětí, obtížnost a usměrňují ji. Školní děti si rády hrají podle pravidel a pohromadě, zejména míčové hry. Nizozemský vědec J. Huizinga (1971, s. 33) ve svém díle *Homo ludens* říká: „Hra je dobrovolná činnost, která je vykonávána uvnitř pevně stanovených časových a prostorových hranic, podle dobrovolně přijatých, ale bezpodmínečně závazných pravidel, která má svůj cíl v sobě samé a je doprovázena pocitem napětí a radosti a vědomím jiného bytí, než je všední život“.

Každá hra má pravidla, kterými se hráči musí řídit. Pravidla musí být promyšlená, jejich výklad má být stručný a jasný. Pravidla během hry neměníme. Vyžadujeme jejich dodržování. Huizinga (1971, s. 17) dodává „Hra vytváří řád, hra je řád. Do nedokonalého světa a zmateného života vnáší dočasně omezenou dokonalost. Hra vyžaduje bezpodmínečný řád. Nejmenší odchylka od řádu hru kazí, zbavuje ji jejího charakteru a znehodnocuje ji“.

Eugen Fink (1992, s. 5) definuje hru takto: „Hra je životní impuls svébytné hodnoty a vlastního řádu, je tak i pěstována, je chápána jako lék proti civilizačním škodám novodobé technokracie, je vychvalována jako omlazující a život obnovující síla.“

Hra v sobě zahrnuje vztah ke skutečnosti. Na jedné straně se člověk odklání od skutečnosti, ve hře je vše „jako“. Na druhé straně se ve hře přibližuje skutečnosti, přijímá určitou roli, jejichž prostřednictvím proniká hlouběji do skutečnosti, lépe poznává své okolí i sám sebe.

„Hra je skutečně svět sám pro sebe, ale i pro nás. Vcházíme do toho světa, abychom se stali jinými, abychom nacházeli sami sebe a setkávali se s ostatními lidmi. Je to svět značně strukturovaný a nepřehledný“ (Neuman, 1998, s. 17).

„Hra má kouzelnou moc, podmaňuje si člověka tak silně, že zapomíná na ostatní svět. A tak je plně ponořen do herní činnosti, odkládá masku, která mu jindy zakrývá tvář, jeho já se ukazuje bez přetvářky, takové, jaké je ve skutečnosti“ (Zapletal, 1987, s. 50).

Hra má vliv na tělesný i duševní rozvoj, na utváření mravních a etických postojů. Při hře člověk uspokojuje své zájmy a potřeby. Hrou se dítě vzdělává, získává celou řadu vědomostí, dovedností a návyků a rozvíjí své schopnosti (Spousta, 1996, s. 22).

Hra člověku přináší radost. Pocit radosti je průvodním jevem optimálního prožívání. Má-li hra vyvolat radost, musí být pro účastníky splnitelná. Správná hra přináší hluboké zaujetí, při kterém nevnímáme únavu ani čas, nebojíme se selhání. Zapomínáme na vlastní já. Smích a radost zvyšují zaujetí (Neuman, 1998, s. 23).

„Hra je činnost (duševní nebo tělesná), která má smysl sama o sobě (např. tím, že vychází z přirozenosti dítěte), nebo její smysl stojí mimo vlastní hru, a pak se stává prostředkem k dosažení jiných (například výchovných nebo vzdělávacích) cílů“ (Němec, 2002, s. 87).

4.2 Výchovný význam hry

Již v době Komenského začíná výchovná funkce her převyšovat ostatní a hra se tak stává osvědčeným výchovným prostředkem. Výchovný význam volného času, stejně jako reálně prožívaná hra, má v dnešním světě své mimořádné postavení. Reálně prožívaná hra má mnoho výchovných aspektů. „Hru můžeme charakterizovat jako časově ohraničenou časovou svobodnou činnost skupiny nebo jednotlivce, dítěte i dospělého, která vychází ze zájmu subjektu i její smysl je obsažen v činnosti samé, anebo stojí mimo hru. Potom je hra prostředkem k získávání různých potřeb nebo naplňování různých cílů. Hráči obvykle přináší uspokojení potřeby, zábavu, poučení, prožitek apod.“ (Němec, 2002, s. 90).

Hra je zábava, ale i poučení. Hra děti sama o sobě baví ve školním i mimoškolním prostředí. „Jakákoliv dobře vedená hra má tu moc, že i ty nejprotivnější povinnosti dovede obrátit v potěšení a radost“ (Němec, 2002, s. 87).

Vstupujeme-li do světa her, přebíráme na sebe určitou roli včetně pravidel. Do hry vstupujeme „budeme si hrát, jako by...“, když si hrajeme, přichází okamžik, kdy mizí hranice mezi reálnou skutečností a hrou, přestáváme vnímat okolí a plně se oddáváme hře (Němec, 2002, s. 87).

Hra je prožívání. Přistoupí-li účastník na daná pravidla hry, stane se aktivním tvůrcem „nového děje“ a řadu činností prožívá přímo a nezprostředkovaně. Je odkázán na své schopnosti a schopnosti kamarádů. Tyto zkušenosti se stávají pevným základem pro možnou osobnostní změnu (Němec, 2002, s. 88).

Hra je nezbytná pro harmonický rozvoj osobnosti. Jedná se o činnost, která děti baví a vytváří základní pilíře smyslu člověka. Hra je simulace. Svou povahou předstírá nebo napodobuje určitý model, který ve hře představuje reálnou skutečnost, má schopnost reagovat na chování hráčů i organizátora (Němec, 2002, s. 88).

Pro pedagoga má hra diagnostický význam. V průběhu hry může sledovat, jak se hráči chovají, jak mezi sebou komunikují, kdo je dominantní, kdo je považován za názorového vůdce a srovnávat chování hráčů v reálném životě, ve světě „doopravdy“ s chováním za hranicemi her, ve světě „jako“. Hodný žák ve třídě nemusí být stejně hodný např. v roli policisty. Dítěti hra dává prostor pro sebepoznání (Němec, 2002, s. 88 – 89).

Hra je účinným prostředkem mravní výchovy. Dítě se učí osvojovat pravidla, která mohou být užitečná pro praktický život. Organizátor vychází z předpokladu, že budou-li hráči dodržovat pravidla ve hře, budou je dodržovat i v reálném životě. To znamená, že se budou chovat charakterně. Hra vždy s sebou přináší celou řadu příležitostí, ve kterých se může projevovat hráčovo vědomé „já“ např. upřednostnit pomoc kamarádovi před prvním místem (Němec, 2002, s. 89).

Hra je svoboda i řád. Hra je ohraničena nejen prostorem, ale i pravidly a časem, který máme k dispozici a možnostmi účastníků. Hra na jedné straně účastníka neustále omezuje a na druhé straně ho láká. Hráč by měl mít možnost vstoupit do hry dobrovolně a svobodně. Je-li tato zásada porušena, krásný svět hry přestane existovat a ocitneme se v reálném světě příkazů a nařízení (Němec, 2002, s. 89 – 90).

Hra ve výchově a vzdělávání člověka je nezastupitelná. Má obrovský pedagogický význam. Musí být však dobře organizovaná a vedená s taktickým a promyšleným přístupem k účastníkům hry (Spousta, 1996, s. 22).

V souvislosti s výchovným využitím hry zmíním také požadavky na jejich organizátory. Podle Němce (2002) by měl organizátor dbát na pečlivou přípravu na jakoukoliv aktivitu. Měl by být obdařen notnou dávkou intuice. Měl by mít dobré vyjadřovací a organizační schopnosti. Nutné je dbát na dodržování bezpečnostních zásad.

4.3 Třídění her

Her je velké množství a utřídit je podle systematického přístupu je složité. Každý autor třídí hry po svém, většinou vychází z praktického použití her.

Známé a zajímavé je dělení her podle zážitků, které vytvořil na přelomu padesátých a šedesátých let Roger Caillos. Čtyři kategorie her pojmenoval řeckými názvy: Agon, Alea, Illinx a Mimikry.

Agon (zápas, závod) jsou hry a činnosti, jejichž hlavním rysem je soutěživost. Jedná se o soutěž sama se sebou, s něčím, s jiným člověkem nebo přírodou. Tyto hry mohou negativně podporovat násilí, lstivost a touhu po moci.

Alea (kostka, nejistota) zahrnuje hry založené na náhodě a štěstí.

Illinx (vertigo) jsou činnosti, které mění vnímání např. točením, rychlostí či virtuální realitou. Vedou nás k opojení. Na krátký čas nás odvádějí od jasného vědomí k určitému druhu radostné paniky a vzrušení. Patří sem např. válení sudů, houpačky, kolotoče, bungee jumping.

Mimikry zahrnují skupinu her umožňujících stát se někým jiným pomocí fantazie, předstírání a maskování. Patří sem např. dětské napodobování, hraní s hračkami, karnevaly, divadlo, uniformy. Uvedené hry se v životě prolínají. Boj, soupeření bývá spojen s náhodou a může mít vztah k tvořivosti a fantazii (Neuman, 1998, s. 20).

Spousta (1996) rozdělil hry z hlediska pedagogického takto:

1. Hry tvořivé:
  - a) předmětové – při těchto hrách děti manipulují s předměty, rozvíjejí smysly,
  - b) úlohové (námětové) – děti napodobují činnosti a vztahy mezi lidmi,

- c) dramatizační – vytváření postav a dějů,
- d) konstruktivní – práce s materiálem, stavebnice.

2. Hry s pravidly:

- a) pohybové – různé míčové hry, vodní sporty,
- b) intelektuální – didaktické hry rozvíjející rozumové schopnosti.

Němec (2002, s. 94) rozděluje hry podle charakteru herní činnosti na pohybové, kognitivní a sociální. K pohybovým hrám řadí např. běhání, skákání přes švihadlo, plazení, chození pozadu. Kognitivní hry jsou např. založeny na schopnosti mít dobrý postřeh, zapamatovat si něco, vymyslet určitou variantu řešení. Pro sociální hry jsou typické činnosti jako např. verbální a neverbální komunikace.

Miloš Zapletal třídil hry podle prostředí, v němž se hry hrají a nazval tak jednotlivé díly své *Velké encyklopedie her*:

- Hry v přírodě,
- Hry v klubovně,
- Hry na hřišti a v tělocvičně,
- Hry ve městě a na vsi (Spousta, 1996).

Prázdninová škola Lipnice třídí hry do čtyř skupin:

- hry pohybové (uplatnění rychlosti, obratnosti, síly a vytrvalosti),
- hry zaměřené na intelektové dovednosti (cvičení paměti, pozornosti, smyslů, upevňují a rozšiřují vědomosti),
- psychologické hry (slouží k sebepoznání),
- kombinované hry (uplatňují se svaly, intelekt, vůle a cit, tedy celá osobnost) (Neuman, 2002, s. 15).

Existuje ještě další dělení her podle různých autorů. Třídít hry můžeme podle obsahu hry, počtu hráčů, délky trvání, způsobu využití.

Každý vychovatel musí znát rozmanité druhy her a musí je umět vhodně využívat. Umění zaujmout děti různého věku je velmi důležité. Hra ovlivňuje vztah mezi vychovatelem a dítětem. Některé hry vychovatel zná ze svého dětství, další získává během praxe z knih,

časopisů, ze vzdělávacích akcí, kolegů atd. Vychovatel si jednotlivé hry může různě obměňovat, upravovat, dotvářet. Vhodné je založit si zásobník her a průběžně ho doplňovat. Vhodná je třeba kartotéka.

4.4 Prostředí

Každá hra je zasazena do určitého prostředí (klubovna, louka, les). Prostředí dotváří atmosféru hry a mělo by zapadat do celkového motivačního kontextu (Němec, 2002). Nezvyklé nebo něčím výjimečné prostředí nám pomáhá vytvořit výjimečnou atmosféru, např. prostředí hradu navodí mystickou atmosféru. Můžeme použít různé kulisy v podobě vizuální (výzdoba, rekvizity), akustické (hudba) nebo jiné (vůně). K prostředí, které využíváme, musíme být šetrní. Přírodu neničíme, ale chráníme. Rovněž šetrně se chováme i k majetku (Hrkal, 2002).

4.4.1 Hry v přírodě

Hry v přírodě mají velké objektivní hodnoty. Cvičí tělo i ducha, rozvíjejí sílu, rychlost, obratnost, vytrvalost a odvahu, zdokonalují postřeh. Patří mezi nejučinnější formy rekreace, obnovují fyzické i psychické síly. U dětí uvolňují přebytek nevyužité energie, vybíjí bojový pud a destruktivní sklony. Umožňují rozvíjet tvůrčí fantazie a mění denní sny ve skutečnost. Hry v přírodě dávají každému příležitost k sebeuplatnění. I ten nejmenší účastník se zapojuje do hry, aby pomohl svému družstvu zvítězit. Ve hře může vyniknout i nad staršími a zdatnějšími kamarády. Hra v přírodě je výborná k osvojení nových vědomostí a dovedností (Zapletal, 1987b).

Hry a cvičení v přírodě působí na sféru emoční a psychickou. Dovedou ovlivnit postoje a pocity hráčů. Obohacují účastníky hry o nové zážitky a zkušenosti. Pomáhají jim zvyšovat sebedůvěru a sebehodnocení. Přinášejí nové pohledy na vlastní tělesnost a potěšení z vlastní existence. Rozvíjejí sociální vztahy, učí ohleduplnosti, odpovědnosti a důvěřovat ostatním lidem. Podporují spolupráci. Rozvíjejí komunikaci, psychomotoriku, tělesné schopnosti a zvyšují tělesnou kondici. Umožňují prožitek přírody (Neuman, 1998).

Hry v přírodě umožňují dětem poznat prostředí jako je les a louka. V lese dýcháme vzduch s větším obsahem kyslíku. Vyskytující se nerovnosti nutí k činnosti různé svaly. Les a stráně zároveň dávají příležitost k dobrodružným hrám, které plní chlapecké sny

a uvolňují přebytečnou energii. Navíc zanechávají pocit, že jsme prožili krásně a příjemně svá dětská léta. Hry v přírodě jsou zajímavé a zábavné pro děvčata (Zapletal, 1987b).

4.4.2 Hry na hřišti a v tělocvičně

Hru, která je zaměřena na procvičení některých svalových partií, rozvíjí základní psychofyzické vlastnosti, rychlost, obratnost, vytrvalost a sílu, označujeme tělocvičnou hrou. Přináší člověku osvěžení a radost. Patří sem hry, které vyžadují větší volný prostor, bez ohledu na jeho rozměry a povrch (každé hřiště). Dále sem patří hry v tělocvičně, které potřebují hladkou podlahu nebo speciální náčiní, nářadí a zařízení (Zapletal, 1987a).

Dobrá hra motivuje děti cvičit, zlepšuje výkonnost, navozuje dobrou náladu. Hry volíme podle věku, pohlaví, celkové tělesné vyspělosti a zdatnosti cvičenců. Děti můžeme rozdělovat do stejně početných a stejně zdatných týmů. Pěstujeme v dětech smysl pro čistou a poctivou hru. Mezi nejoblíbenější a nejznámější hry patří různé druhy honiček, míčové hry a závody v družstvech. V jakékoli podobě (Zapletal, 1987a).

4.4.3 Hry v místnosti

Sem patří hry, které se dají hrát v každé místnosti. Může to být herna, školní třída, klubovna, společenská místnost. V místnosti hrajeme takové hry, ke kterým potřebujeme různé pomůcky (stoly, židle, tužky, papíry, rovná podlaha aj.) a které se proto v jiném prostředí hrají obtížně. Stejně úspěšně se v místnosti dají hrát hry bez pomůcek i hry určené do přírody, pokud se přizpůsobí podmínkám v místnosti.

Mezi vhodné hry do místnosti patří deskové hry. Nejrozšířenější hrou v celém světě je dáma v nesčetných obměnách. Za ni následuje hra Člověče, nezlob se a na třetím místě jsou šachy. Šachy zároveň patří mezi nejdokonalejší hry. Plně uplatňují lidský intelekt, zejména kombinační schopnost. Nejjednodušší a možná nejkratší hrou je mlýnek (Zapletal, 1991).

V oblasti zábav patří k nejdůmyslnějším lidským vynálezům. Objevují se až u národů, které dosáhly vysokého stupně vyspělosti. Deskové hry jsou dobrou inteligentní zábavou. Výborně cvičí postřeh, pozornost, vytrvalost. Učí soustředění a přemýšlení. K těmto hrám patří i další hry např. křížovky, stolní hry, karetní hry, konstruktivní hry, slovní kopaná, tichá pošta (Zapletal, 1986).

4.4.4 Hry ve městě a na vsi

Sem patří hry, které se hrají před domem, na chodníku, v parku, na volném prostranství. Předávají se z jedné generace na druhou, mladší děti se je učí od starších. V těchto hrách musí být ukryto zvláštní kouzlo, protože děti a mládež je hrají s nesmírným zaujetím a často opakovaně. Kromě výše uvedených her děti přijaly za své hry umělé. Jedna z nejoblíbenějších her na ulici, a nejen tam, je vybíjená v různé podobě. Velké množství her je odvozeno z velkých sportovních her, zejména kopané a hokeje (Zapletal, 1998).

5 HRAČKA

Jednou z nejvýznamnějších podmínek hry je hračka. Jako součást materiálního prostředí odráží způsob života společnosti a její civilizační úroveň. Vyjadřuje i vztah dospělých k dětem v dané epoše (Pávková, 2001).

V dnešní době o moderní hračce není mnoho publikací, které by ji charakterizovaly. Hračka je herní nástroj, hračka je strukturním prvkem hry. E. Fink (1992, s. 22) definuje hračku takto: „Každá hračka je zastoupením všech věcí ostatních, hraní je vždy vyrovnáváním se se jsouncem. V herním nástroji se koncentruje celek v jedné jediné věci. Každá hra je životním pokusem, vitálním experimentem, jenž na herním nástroji zakouší souhrn protivícího se jsoucna vůbec.“

Hračky jsou potřebné pro většinu her. Děti si potřebné předměty vyhledají samy ve svém okolí (kamínky, ořechy, provázky, špalíčky) nebo si je vytvoří samy z přírodnin např. z hlíny, dřeva, listů, plodů (Mišurcová, 1980).

Vznik nových druhů hraček umožnila průmyslová výroba. Jsou vyrobeny z nejrůznějších materiálů. V současnosti se na hračku soustřeďuje pozornost mnoha odborníků – výtvarníků, technologů, lékařů, psychologů, pedagogů i ekonomů (Pávková, 2001).

Hračka patří k podstatným činitelům v životě dítěte. Můžeme říci, že většina hraček nějak modeluje skutečnost. Loutky představují lidi, mašinky a autíčka plní funkci skutečných dopravních prostředků, stavebnice jsou v menším měřítku prvky tvarových struktur a funkčních celků. Dítě je poznává, ke svému poznání se může vrátit, může experimentovat, kombinovat. Jde o nepřetržitý proces učení, samoučení (Jirásek, 1983).

„Hračka je v tomto spontánním učení přirozenou učební pomůckou, volně používaným trenažérem. Umožňuje řešení úkolů nanečisto – i když s velkou vážností a často s velkým úsilím, přece jen bez rizika plynoucího z případného neúspěchu“ (Jirásek, 1983, s. 8). Některá hračka slouží jen k úzce vymezenému účelu, jiná je v tomto směru téměř univerzální.

Dítě by nemělo mít mnoho hraček, ale takové, aby hra s nimi byla obsažná, různorodá a nápaditá. Aby hračka podporovala zdravý vývoj jedince a podněcovala ho k tvůrčí aktivitě, musí splňovat určité vlastnosti. Podle Mišurcové (1980) při výběru hraček bereme v úvahu určitá hlediska. A to, zda hračky odpovídají věku dítěte, ponechávají prostor pro dětskou fantazii a umožňují co nejvšestrannější činnost. Zda jejich námět a obsah je dětem

srozumitelný, obohacuje jejich poznání a přispívá k rozvoji přátelských vztahů mezi dětmi. Dbáme, aby hračka odpovídala požadavkům hygieny a bezpečnosti při hře. Všímáme si tvaru hračky, její barvy, velikosti, pevnosti, trvanlivosti. Zkoumáme, z jakého materiálu je hračka vyrobena. Zda je materiál na ohmat jemný a příjemný, není studený a zda se dá čistit.

Mišurcová (1980, s. 135) dělí hračky do tří skupin – na hračky hotové (automatické a obyčejné), polohotové (stavebnice) a hračky – hmoty. Dítě by mělo mít dostatek hmot na hraní a několik hraček z první a druhé skupiny. Stavebnicemi se budu zabývat v další kapitole.

K rozumovému rozvoji dítěte přispívají hračky námětové, přibližující dětem svět, který je obklopuje, a hračky, které mají za cíl rozvíjet duševní funkce (vnímání, myšlení, představivost, paměť). K nejstarším a nejrozšířenějším hračkám tohoto typu patří šachy. Hračky – „učící stroje“ pomáhají sebevýchově. Učí děti, např. co k sobě patří, co kdo dělá, co kdo potřebuje, dále učí pozorovat, hledat, kombinovat. Mají formu karet, na které se při správné odpovědi rozsvítí světlo (Mišurcová, 1980, s. 37).

Nejuniverzálnější hračkou na světě je loutka – panenka. Loutky patří k nejstarším a nejrozšířenějším hračkám. Patří k nim i oblíbení medvídci a jiná textilní zvířátka. Hry s panenkou a loutkou jsou významné pro utváření sociálních postojů a vztahů, pro citový vývoj dítěte (Mišurcová, 1980).

V období mladšího školního věku je patrný rozdíl ve výběru her a hraček mezi hochy a dívkami. U chlapců převládají pohybové hry s prvky dobrodružnosti, bojovnosti a romantiky, hry se stavebnicí, dopravními prostředky a stolní hry. Děvčata dávají přednost panenkám s vybavením, ručním pracím, zhotovují doplňky pro panenky a do interiéru pokojíku (Mišurcová, 1980).

Tyto děti mají oblíbené hry dramatické. Dramatizují pohádky, zpívají, tančí, hrají divadlo s maňásky, zhotovují loutky, kulisy. Těmto dětem nabízíme nejrůznější pomůcky pro modelování, tvarování, šití, vyšívání, lepení, náradí a pomůcky pro výtvarné a kutilské práce, hry intelektuální (dáma, hlavolamy), hry stolní (domino, kostky, kvarteto). Velký význam má vybavenost pro hry kolektivní (Mišurcová, 1980).

Mišurcová (1980, s. 106) uvádí tyto hračky pro děti mladšího školního věku: „panenka s vybavením, kočárek, pokojíček, medvídek nebo jiné textilní zvířátko, loutkové nebo maňáskové divadlo, stolní hry, stavebnice, telefon, lupa, mechanické hračky (auto, vláček, letadlo), hlavolamy, rébusy, souprava pro malířské a rytecké práce, souprava pro šití

a vyšívání, souprava dětských nástrojů (xylofon, triangel, bubínek), sportovní náčiní (míč, švihadlo, kuželky, obruč), terč, doplňky k pohybovým hrám, kolečkové brusle, sáně, koloběžka, dětské kolo“.

5.1 Stavebnice

Stavebnice patří mezi hračky, které uvádějí dítě do světa lidské práce. Dítě začíná stavět v prvním roce života, nejprve dvě až tři kostky na sebe, později s přibývajícím věkem složitější stavby a nakonec technické modely (Mišurcová, 1980).

„Stavebnice je obvykle hračka složená ze skupiny dílů, které se mohou sestavovat do třírozměrných sestav a vytvářet modely. Díly mohou být dřevěné, plastové, kovové, elektrotechnické, kamenné, ale například i ze škrobu, papíru nebo jiných materiálů. Systémy sestavování jsou pak skládání na sebe, pomocné zámkové úchyty, šroubování, zacvakávání, lepení, přichytávání magnety nebo třeba suchým zipem, pájení a další“ (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Stavebnice>).

Stavebnice rozdělujeme na konstrukční (Merkur, Lego systém, Lego Duplo aj.), na spojovací (Seva, Roto aj.), plošné (mozaiky, puzzle aj.) a prostorové (kostky, obrázkové kostky aj.) (Pávková, Hájek, 2003, s. 104).

Hra se stavebnicí poskytuje možnosti výchovného působení na dítě. Rozvíjí psychické funkce: vnímání, paměť, představivost, myšlení, které dítě potřebuje pro svůj kognitivní rozvoj. Tím, že dítě pozoruje, vnímá, získává nové informace a poznatky, dostává podnět ke konstrukci modelu. Dítě dokáže vytvořit dvourozměrné a trojrozměrné modely a oživit svůj model pohybem. Při stavění je nuceno přemýšlet, využívat už dříve osvojené poznatky a hlavně musí tvořit, přičemž se zároveň učí hodnotit.

Pedagogové a psychologové hodnotí stavebnice jako výrazně formativně hodnotné hračky působící na rozvoj dětského myšlení. S dětským myšlením úzce souvisí rozvoj řeči. Hra se stavebnicí je velkým přínosem i pro perceptuálně motorickou oblast rozvoje osobnosti dítěte. Rozvíjí a zdokonaluje se hrubá a jemná motorika a pohybová aktivita (<http://hracky.webz.cz/clanek03.htm>).

Stavebnice rozvíjejí i sociální vztahy. Nejdříve si děti staví pro sebe. Stavba si brzy vynutí spolupráci. Děti spolu komunikují, vyměňují prvky, které potřebují. Vyměňují si zkušenosti, pak začínají stavět společně. Tak postupně navazují a utvrzují kamarádské vztahy,

získávají sebedůvěru, protože ostatní je uznávají a stávají se platnými členy skupiny (Mišurcová, 1980).

5.1.1 Cheva

Cheva je souhrnný název pro české umělohmotné stavebnice. Název Cheva je často spojován se zahraniční stavebnicí Lego. Oproti Legu jsou kostky Chevy o něco větší a mají i jiné tvary a jsou cenově dostupnější. Jednotlivé sady této stavebnice jsou tematicky zaměřené na policejní stanici, hasičskou stanici, benzínové čerpadlo, restauraci, cukrárnu, domy, autíčka, lodě, jednotlivé stroje, historické období apod. Samozřejmě můžeme zakoupit základní sady jednotlivých kostek (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Cheva>).

Obrázek 1: Stavebnice Cheva (Foto: L. Kožuchová)

5.1.2 Lego

Lego je řada stavebnicových produktů vyráběných dánskou firmou Lego Group. Název Lego je zkratkou dvou dánských slov „leg godot“, která znamenají „dobrou hru“. Základními prvky jsou malé plastové kostičky, které se dají libovolně skládat dohromady. Ty jsou doplněny velkým množstvím dalších pestrobarevných dílů, minifigurkami a dalším vzájemně kompatibilním materiálem.

Spojování těchto kostek nabízí nekonečné možnosti stavění. Závisí na naší fantazii a bohatství tvořivých nápadů. Z Lega lze postavit model prakticky čehokoli např. automobilů, vlaků, letadel, domů, hradů, zámků, vesmírných plavidel a dokonce i funkčních robotů.

Stavebnice Lega můžeme vybírat podle věku dětí, pro nejmenší děti je určeno např. Lego Duplo, pro starší děti např. Lego Creator, Lego Technic a pro děvčata např. Lego

Friends. Výroba kostek je dnes nadnárodní záležitostí. Vyrábějí se v Dánsku, v Maďarsku, v Mexiku a od roku 2000 i v České republice (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Lego>).

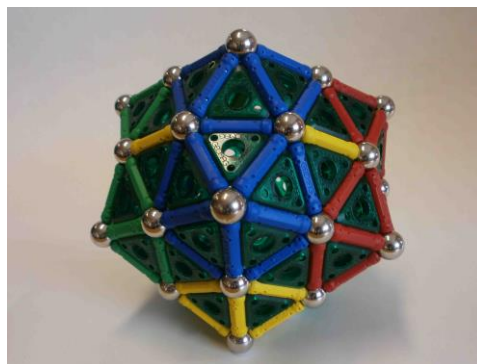
Obrázek 2: Stavebnice Lego (Foto: L. Kožuchová)

5.1.3 Geomag

Jedná se o stavebnici, která funguje na magnetickém principu. V roce 1998 ji vytvořil Claudio Vincentelli. Geomag se skládá z magnetických tyčinek obalených plastem, z ocelových kuliček a umělohmotných panelů, které mají různé geometrické tvary (trojúhelníky, čtverce, kosočtverce a pětiúhelníky). Panely se vkládají do volných míst mezi tyčky a kuličky pro zpevnění tvarů a zdokonalení vzhledu. Tyčky a panely jsou barevné (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Geomag>).

Stavebnici pohromadě drží magnety, které jsou v ní obsažené. Díky tomuto systému je zaručena maximální jednoduchost a variabilita. Mohou si s ní hrát děti různého věku.

Stavebnice není jen obyčejná hračka. Používá se jako učební pomůcka v hodinách fyziky a geometrie (<http://www.geomagworld.cz/>).

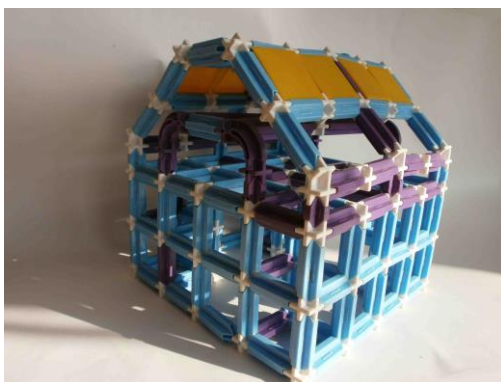

Obrázek 3: Stavebnice Geomag (Foto: L. Kožuchová)

5.1.4 Seva

Seva je název pro českou polytechnickou stavebnici vyrobenou z plastu. Základem této již třicetileté stavebnice jsou modré podlouhlé dílky, které jsou kratší nebo delší, bílé spojovací kostičky tzv. křížové spojky a žluté a červené výplňové destičky. Dalšími potřebnými součástkami jsou různé velikosti kol, hřídelek, převodovka, ale i motorek. Ze Sevy lze postavit budovy, letouny, vozidla, ale i funkční výtah (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Seva>).

Dnes se vyrábí i Seva pro dívky, která se liší barevností. Převládá růžová barva výplní a fialová barva u podlouhlých dílků.

Obrázek 4: Stavebnice Seva (Foto: L. Kožuchová)

5.1.5 Walachia

Jedná se o českou dřevěnou stavebnici, ze které děti mohou postavit historické a vesnické stavby. Stavebnice se vyrábí ve dvou variantách – slepovací nebo rozkládací. Slepovací Walachia stavebnice obsahuje všechny potřebné díly k sestavení budov včetně brusného papíru a podrobného schematického montážního plánu. Jednotlivé stavby se slepují lepidlem na dřevo a papír.

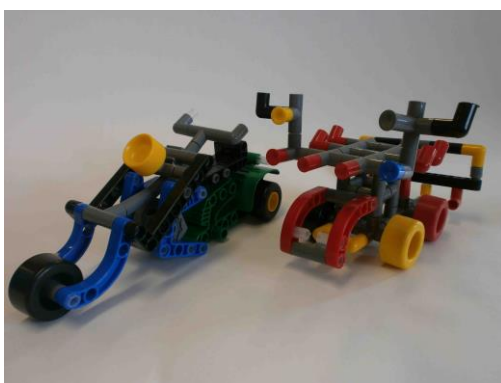
Rozkládací stavebnice pod názvem VARIO se nelepí. Z jedné stavebnice můžeme postavit více variant budov. Staví se z hranolků z masivního bukového dřeva různých délek, které mají na okrajích zářezy, které do sebe zapadnou a budova se tak nerozsype. Okna, dveře a střechy jsou rovněž vyrobené z bukového dřeva (<http://www.svet-stavebnice.cz/32-walachia-drevene-stavebnice>).

Obrázek 5: Stavebnice Walachia VARIO (Foto: L. Kožuchová)

5.1.6 Stavebnice Roto

Tato plastová stavebnice umožňuje za pomoci kompaktních základních dílů jako je např. tělo traktůrku, základové desky, dlouhé spojovací prvky sestavit velmi rychlým a snadným způsobem různé zemědělské stroje, bagry, nákladní auta, ale také hřiště atd. Stavebnice v dnešní době využívá přes 72 různých prvků, což umožňuje obrovskou variabilitu při jejím sestavování (<http://www.estavebnice.cz/stavebnice-roto-universal-12000-akce-20291>).

Obrázek 6: Stavebnice Roto (Foto: L. Kožuchová)

6 VLASTNÍ PRŮZKUM

6.1 Cíle průzkumu

Cílem průzkumu je zjistit, jaké hry a herní činnosti děti preferují ve školní družině na Základní škole v Kozlovicích a které hračky, konkrétně pak stavebnice, jsou u těchto dětí nejoblíbenější, při čemž bude rozlišen zájem v jednotlivých třídách a zájem chlapců a dívek. Zajímala jsem se také, které hračky děti ve školní družině postrádají a s jakými hračkami a stavebnicemi si hrají doma. U hraček jsem se zajímala, proč jsou oblíbené.

Pro tento účel jsem vybrala hry, které patří ve školní družině k nejčastějším. Jedná se o pohybové hry, dramatické hry, stolní hry, tvořivé hry (sem patří především práce s materiálem a hry se stavebnicí), výtvarné hry a hudební hry. Výtvarné hry zahrnují veškeré hry s výtvarnou tematikou a hudební hry zahrnují veškeré hry s hudební tematikou. Dětem tato problematika dělení her byla vysvětlena i s uvedením konkrétních příkladů. Ze stavebnic se jednalo o Chevu, Lego, Roto, Sevu, Walachii a Geomag. Jsou to nejznámější stavebnice na českém trhu.

6.2 Průzkumné předpoklady

Na počátku vlastního průzkumu jsem si stanovila tyto průzkumné předpoklady:

1. Nejoblíbenějšími hrami dětí ve školní družině v Kozlovicích jsou pohybové hry.
2. Nejoblíbenější stavebnicí u dětí ve školní družině v Kozlovicích je magnetická stavebnice GEOMAG.

6.3 Charakteristika průzkumného vzorku

Průzkum oblíbenosti her a hraček probíhal v lednu 2014 ve všech třech odděleních školní družiny na Základní škole Kozlovice. Jednalo se celkem o 90 dětí 1. – 5. tříd. Základní škola Kozlovice je vesnický typ školy, kde chodí děti i z okolních vesnic, Lhotky a Myslíku.

6.4 Metody průzkumu

Z důvodu velkého počtu dotazovaných dětí při průzkumném šetření jsem využila metody dotazníku. Dotazník je určen pro hromadné šetření. Tvoří ho soubor otázek v písemné

formě, který je předkládán respondentům za účelem zjištění specifických údajů, názorů, postojů. Výhodou dotazníku je anonymita a získání odpovědí od všech 90 mnou dotazovaných žáků, dále potom získání většího množství informací najednou. Tyto informace se pak dobře vyhodnocují. Nevýhodou dotazníku je však skutečnost, že odpovědi mohou být zkreslené ať již záměrně, či z důvodu nepochopení otázky. Proto jsem se snažila otázky zformulovat jasně a jednoznačně (Chráška, 2007).

Žáci dotazník vyplňovali samostatně po skupinách. Při dotazování žáků jsem dětem nejdříve přečetla a vysvětlila otázku a způsob odpovědi. Pokud žák neporozuměl, vysvětlila jsem znovu i příkladem. Postupně jsme vyplňovali všechny otázky. Dotazník zvládli vyplnit všichni žáci včetně prvních ročníků.

Dotazník obsahuje dvě kontaktní položky – pohlaví a třídu. U průzkumu oblíbenosti her a stavebnic ve školní družině děti nejdříve podtrhly nejoblíbenější hru a stavebnici a ke konkrétní položce přiřazovaly známku 1 až 5 podle hodnotící škály. Zdá se mi tento hodnotící způsob vhodný a pochopitelný s ohledem na věk dětí. Poslední 4 otázky jsou otevřené. Vzor dotazníku se nachází v příloze.

Výsledky jsou shrnuté do tabulky a grafů. Při vyhodnocení dat jsem použila program Microsoft Office Word 2007.

6.5 Analýza a prezentace výsledků

Vzhledem k tomu, že respondenti dotazníky postupně vyplňovali přímo v družině, tak návratnost je 100 %.

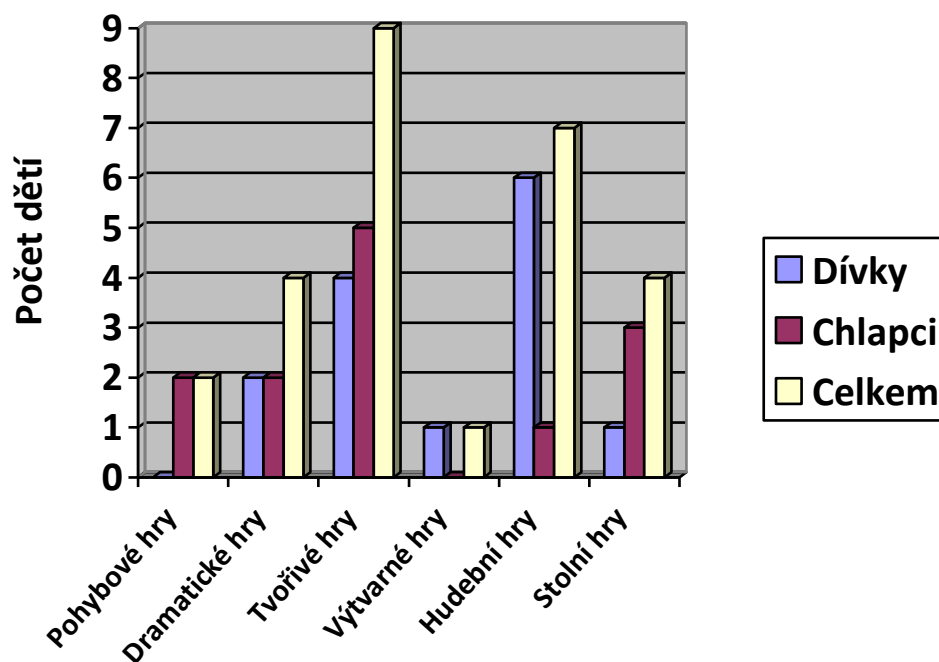
V tabulce 1 je přehledně znázorněna struktura výzkumného vzorku zjištěná ze dvou kontaktních položek v dotazníku. Jedná se o 90 dětí 1. až 5. tříd navštěvujících školní družinu na ZŠ Kozlovice. Z 90 dětí je 47 dívek a 43 chlapců. Největší počet tvoří žáci 1. tříd, protože jednak se zvyšujícím se věkem klesá zájem o družinu a vzhledem k velkému zájmu o umístění dítěte do ŠD mají přednost mladší a dojíždějící děti.

Tabulka 1: Struktura výzkumného vzorku

	Dívky	Chlapci	Celkem
1. třída	14	13	27
2. třída	12	12	24
3. třída	11	9	20
4. třída	6	5	11
5. třída	4	4	8
Celkem	47	43	90

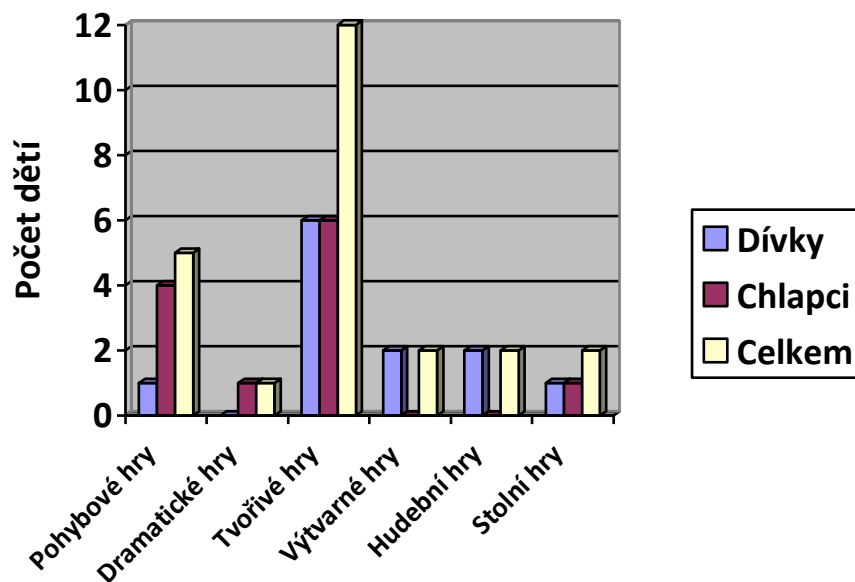
V 1. otázce měly děti vybrat nejoblíbenější hru z uvedených a podtrhnout ji. Dále měly jednotlivé hry ohodnotit známkou 1 – 5 podle hodnotící škály.

U dětí 1. tříd (viz graf 1) jsou nejoblíbenější tvořivé hry a to u 1/3 dětí. 7 dětí zvolilo za nejoblíbenější hry s hudební tematikou, 4 děti dramatické hry a 4 děti stolní hry. U dívek zvítězily hry s hudební tematikou (43 %) a u chlapců tvořivé hry (38 %).

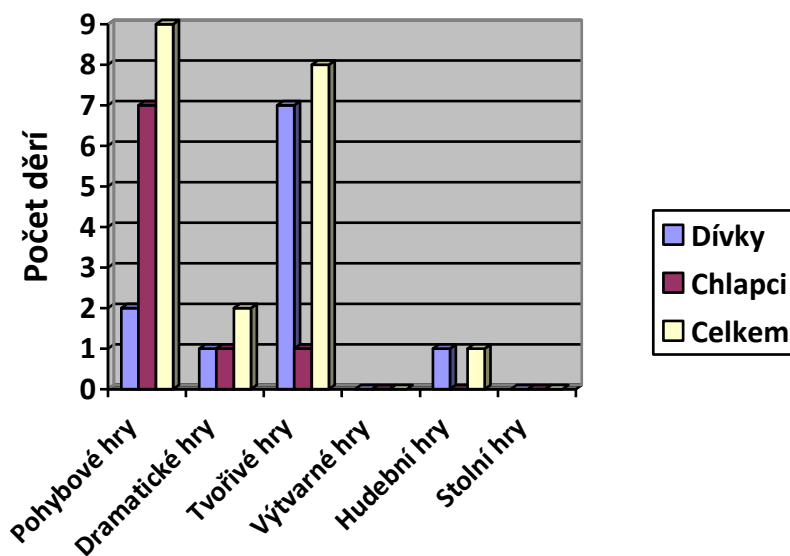
Graf 1: Oblíbenost her a herních činností dětí 1. tříd

U dětí 2. tříd (viz graf 2) jsou nejoblíbenější opět tvořivé hry a to u 1/2 dětí. Pět dětí zvolilo za nejoblíbenější hry pohybové (21 %). U dívek zvítězily hry tvořivé (50 %) a u chlapců rovněž tvořivé hry (50 %).

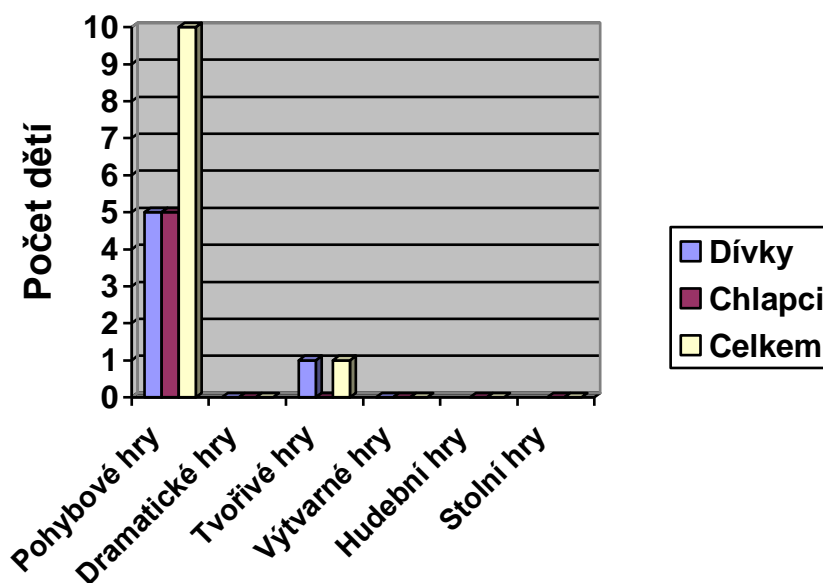
Graf 2: Oblíbenost her a herních činností dětí 2. tříd

U dětí 3. tříd (viz graf 3) jsou nejoblíbenější pohybové hry (45 %). 40 % dětí zvolilo za nejoblíbenější hry tvořivé. U dívek zvítězily hry tvořivé (64 %) a u chlapců pohybové hry (78 %).

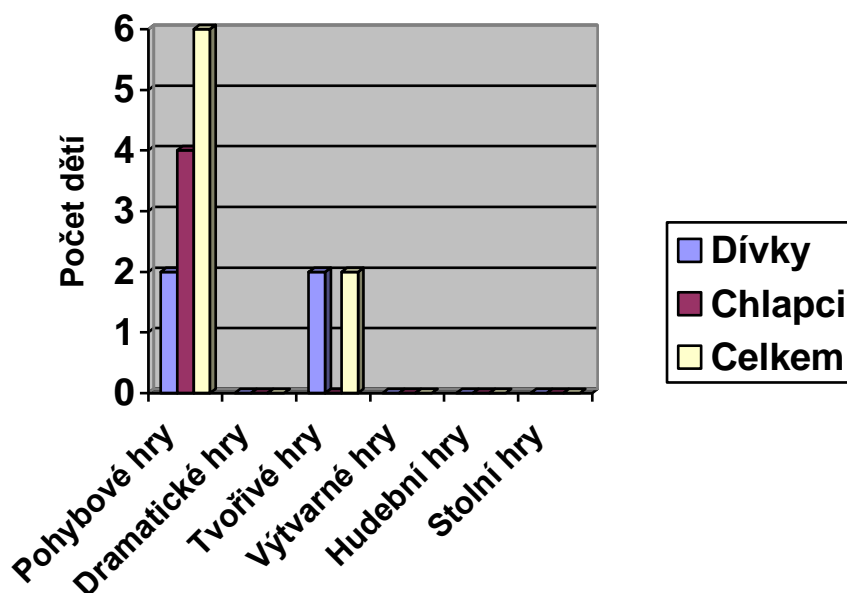
Graf 3: Oblíbenost her a herních činností dětí 3. tříd

U dětí 4. tříd (viz graf 4) jsou nejoblíbenější pohybové hry (91 %). Z tohoto výsledku je jasné, že pohybové hry jsou nejoblíbenější jak u děvčat (83 %) tak u chlapců (100 %).

Graf 4: Oblíbenost her a herních činností dětí 4. třídy

U dětí 5. tříd (viz graf 5) jsou nejoblíbenější pohybové hry (75 %). Za nejoblíbenější tuto hru volilo 50 % děvčat a všichni chlapci.

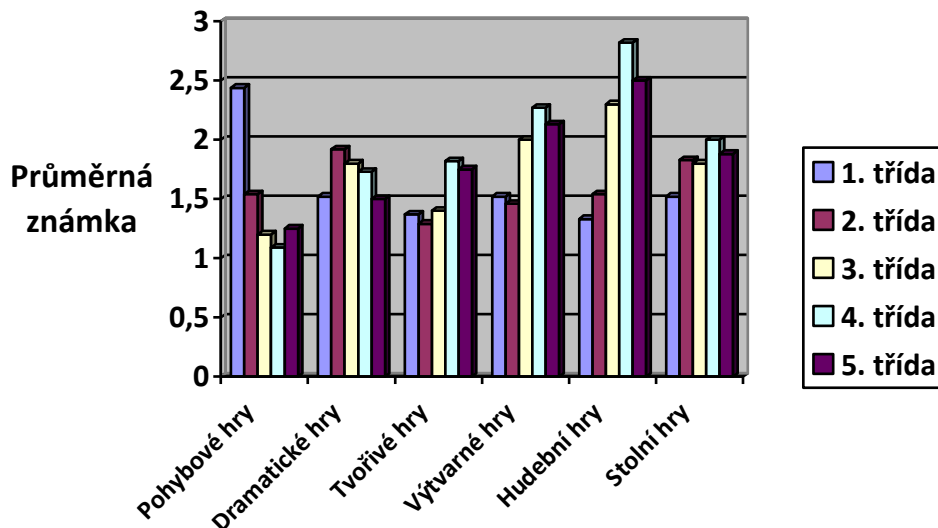

Graf 5: Oblíbenost her a herních činností dětí 5. třídy

Dále v této otázce děti měly uvedené hry ohodnotit známkou 1 – 5 podle hodnotící škály. Nejlepší průměrnou známkou 1,09 (viz graf 6) získaly pohybové hry od dětí 4. třídy.

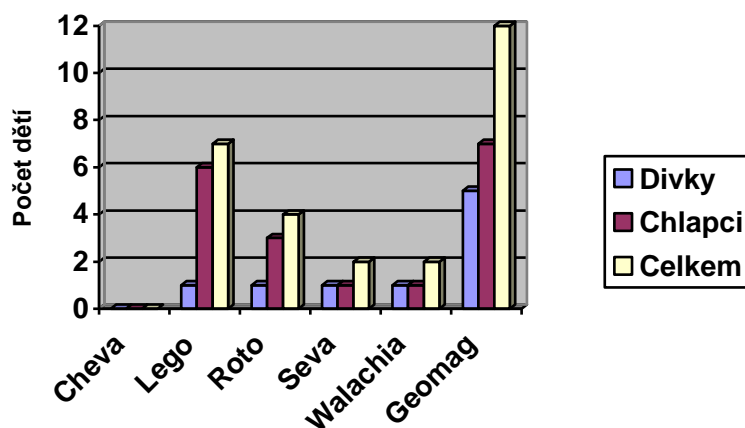
Nejlepší průměrnou známku ohodnotily pohybové hry i děti 3. tříd (1,2) a děti 5. třídy (1,25). Děti 1. tříd daly pohybovým hrám nejhorší průměrnou známku (2,44), nejlepší (1,33) daly hrám s hudební tematikou.

Graf 6: Průměrná známka her dětí podle tříd

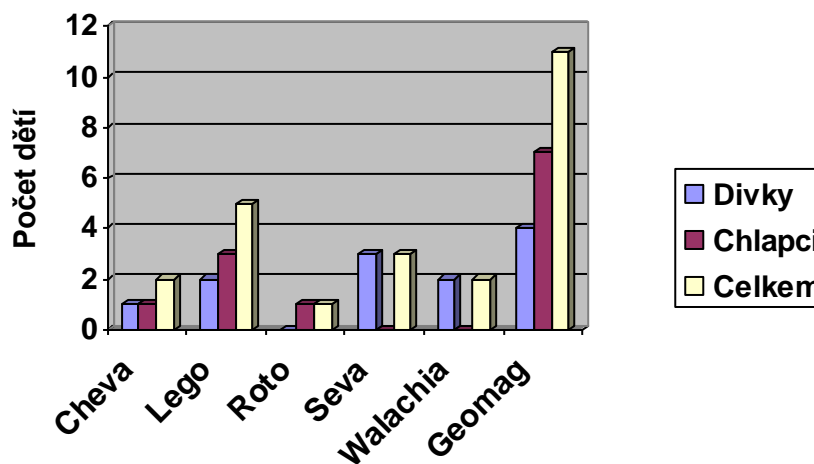
Ve 2. otázce měly děti vybrat nejoblíbenější stavebnici z uvedených a podtrhnout ji. Dále měly jednotlivé stavebnice ohodnotit známkou 1 – 5 podle hodnotící škály.

U dětí 1. tříd (viz graf 7) je nejoblíbenější stavebnicí Geomag a to u 44 % dětí. 26 % dětí zvolilo za nejoblíbenější stavebnici Lego. Nejoblíbenější stavebnicí dívek je Lego (22 %). Nejoblíbenější stavebnicí chlapců je Geomag (26 %).

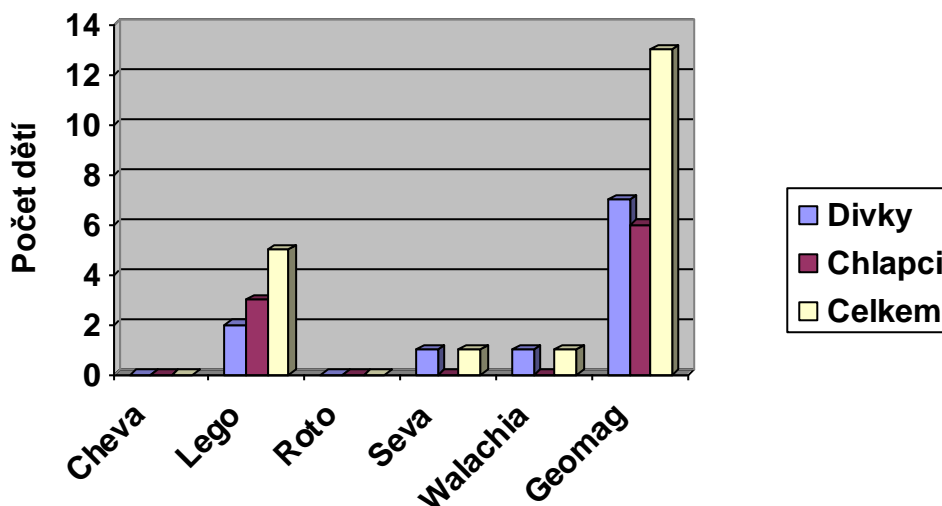
Graf 7: Oblíbenost stavebnic dětí 1. tříd

U dětí 2. tříd (viz graf 8) je nejoblíbenější stavebnicí Geomag a to u 46 % dětí. 21 % dětí zvolilo za nejoblíbenější stavebnici Lego. Stavebnice Geomag je nejoblíbenější stavebnice u dívek (33 %) i u chlapců (58 %).

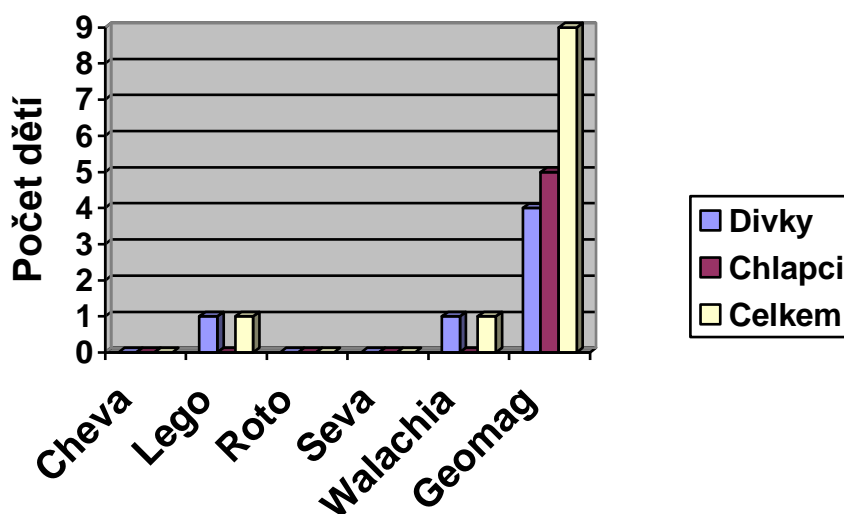
Graf 8: Oblíbenost stavebnic dětí 2. tříd

65 % dětí 3. tříd (viz graf na 9) zvolilo za nejoblíbenější stavebnici Geomag. 25 % dětí zvolilo za nejoblíbenější stavebnici Lego. Stavebnice Geomag je nejoblíbenější stavebnicí u dívek (64 %) i u chlapců (67 %).

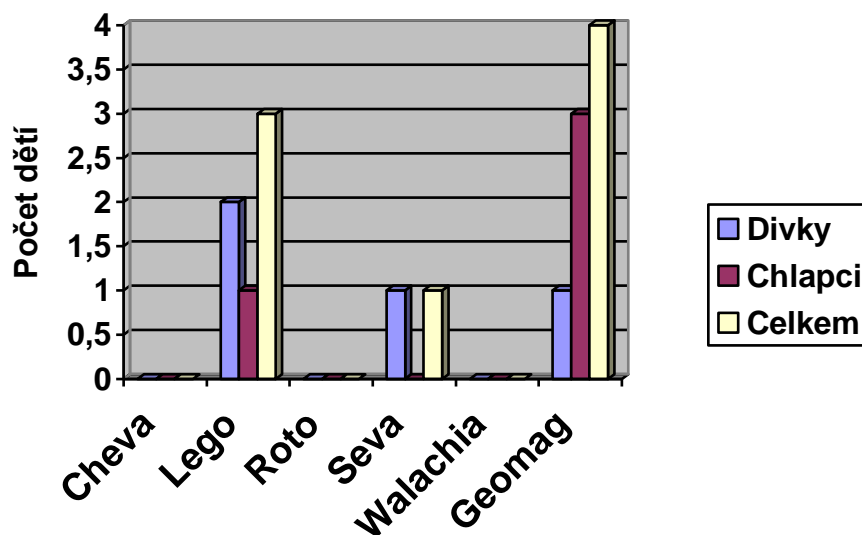
Graf 9: Oblíbenost stavebnic dětí 3. tříd

82 % dětí 4. třídy (viz graf 10) zvolilo za nejoblíbenější stavebnici Geomag. Tato stavebnice je nejoblíbenější jak u dívek (67 %) tak u chlapců (100 %).

Graf 10: Oblíbenost stavebnic dětí 4. třídy

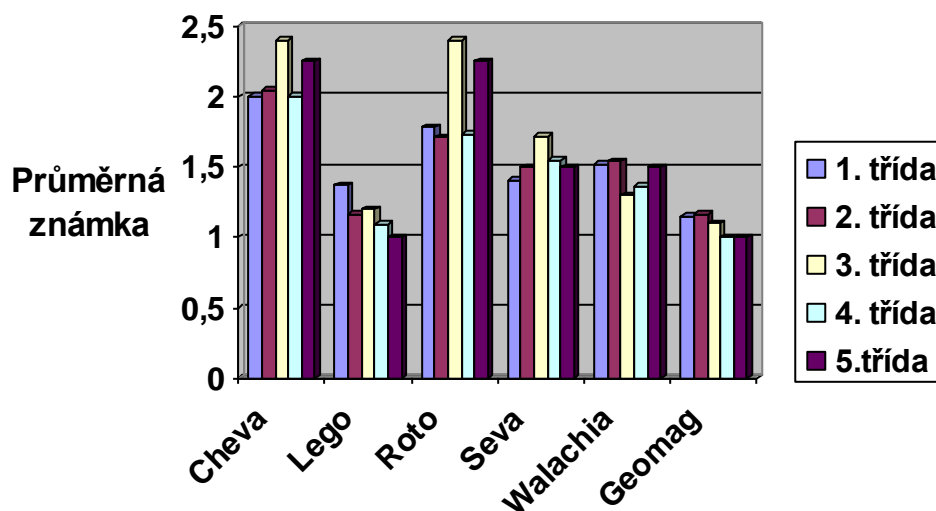
U dětí 5. třídy (viz graf 11) je nejoblíbenější stavebnicí stejně jako u ostatních tříd stavebnice Geomag (88 %). Dívky mají nejvíce oblíbenou stavebnici Lego (50 %). U chlapců se největší oblibě těší stavebnice Geomag (75 %).

Graf 11: Oblíbenost stavebnic dětí 5. třídy

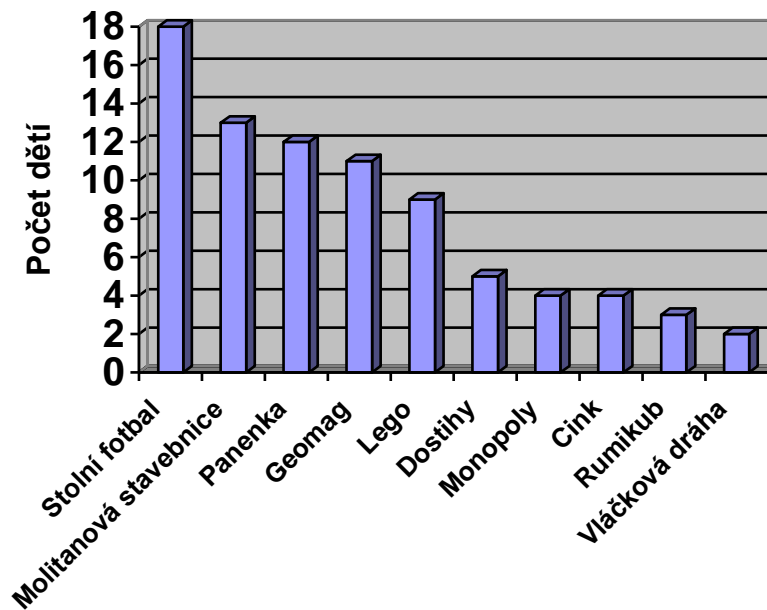
Nejlepší známkou (viz graf 12) a to čistou 1 ohodnotili žáci 4. třídy stavebnici Geomag a žáci 5. třídy stavebnici Lego a Geomag.

1. třídy nejlepší průměrnou známkou (1,15) rovněž ohodnotili stavebnici Geomag. Žáci 2. tříd nejlépe a to průměrnou známkou 1,17 ohodnotili shodně stavebnici Lego a stavebnici Geomag. Žáci 3. tříd ohodnotili nejlepší průměrnou známkou 1,10 stavebnici Geomag. Nejhorší průměrnou známku (2,40) udělili žáci 3. tříd Chevě.

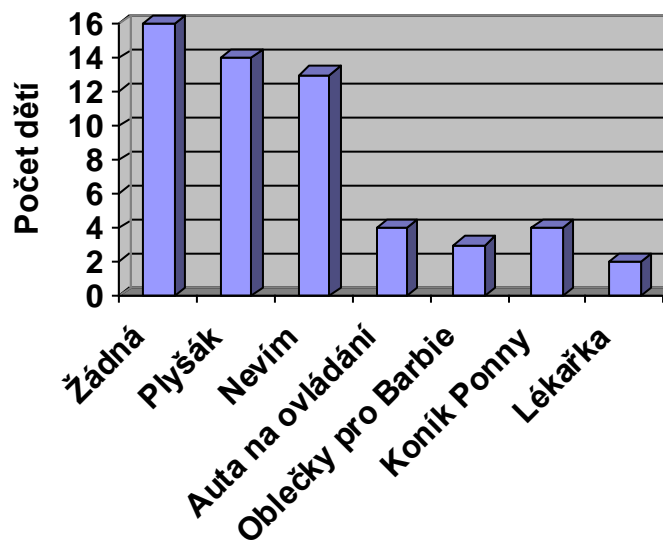
Graf 12: Průměrná známka stavebnic dětí podle tříd

3. otázka zjišťovala, která hračka ve školní družině je u dětí nejoblíbenější a proč. Nejoblíbenější hračkou dětí ve ŠD (viz graf 13) je stolní fotbal (20 %). 14 % dětí uvedlo jako nejoblíbenější hračku molitanovou stavebnici, 13 % dětí panenky (klasické nebo barbie), 12% dětí stavebnici Geomag, 10 % dětí Lego, 6 % dětí Dostihy, 4 % dětí Monopoly a Cink, 3 % dětí Rumikub a vláčkovou dráhu. Obchod, Aktivita, stavebnice Wody, Opičky, domeček pro panenky, auta, kuchyňka a Twister se objevily v odpovědích vždy jednou. Proč je tato hračka nejoblíbenější? Nejčastěji se vyskytovaly odpovědi: protože je nejlepší, rád(a) si s ní hraji, je dobrá, mám ji rád(a), baví mě, je zábavná, u panenek – ráda ji češu, protože má hebké vlásky, ráda ji oblékám.

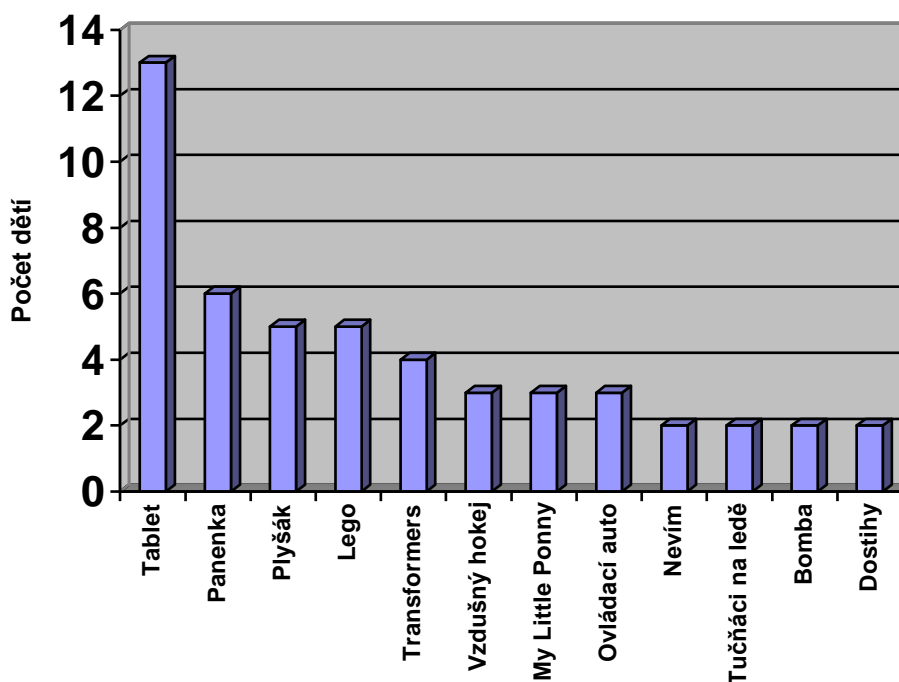
Graf 13: Nejoblíbenější hračky dětí ve školní družině

Ve 4. otázce děti odpovídaly, která stavebnice nebo hračka jim v družině nejvíce chybí. 16 dětem (viz graf 14) nechybí žádná hračka, 14 dětem chybí plyšáci, 4 dětem auta na ovládání, 4 dětem koníci Ponny, 4 dětem oblečky pro Barbie, 2 dětem dětská lékařka. 13 dětí odpovědělo, že neví.

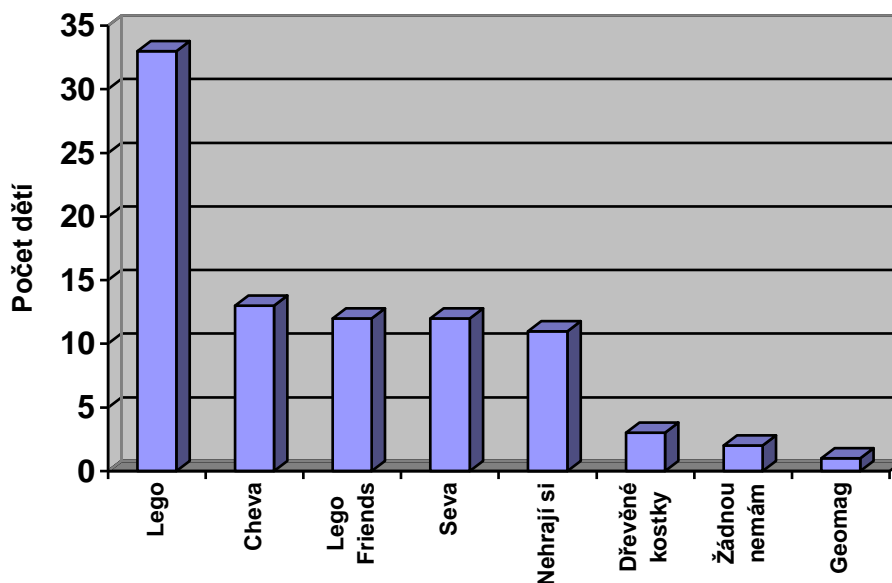
Graf 14: Hračky, které dětem chybí ve školní družině

V 5. otázce děti uváděly svou nejoblíbenější hračku a proč je jejich nejoblíbenější. 13 dětí (viz graf 15), což je 14 %, uvedlo tablet, 6 dětí panenku (včetně barbie), 5 dětí plyšovou hračku, stejný počet dětí Lego, 4 děti Transformers, 3 děti My Little Pony, 3 děti ovládací auto, 2 děti Tučňáky na ledě, 2 děti Bombu a 2 děti Dostihy. 2 děti nevěděly. Ostatní odpovědi se vyskytovaly pouze jednou.

Graf 15: Nejoblíbenější hračky dětí doma

V 6. otázce děti odpovídaly na dotaz, s kterou stavebnicí si doma nejraději hrají. 37 % dětí (viz graf 16) si doma nejraději hraje s Legem, 14 % dětí s Chevou, 13 % dětí s Legem Friends, stejný počet dětí se Sevou, 3 děti s dřevěnými kostkami, 1 dítě uvedlo Geomag. 12 % dětí si doma se stavebnicí nehraje. 2 děti uvedly, že žádnou stavebnici doma nemají.

Graf 16: Stavebnice, se kterými si děti hrají nejraději doma

6.6 Diskuse

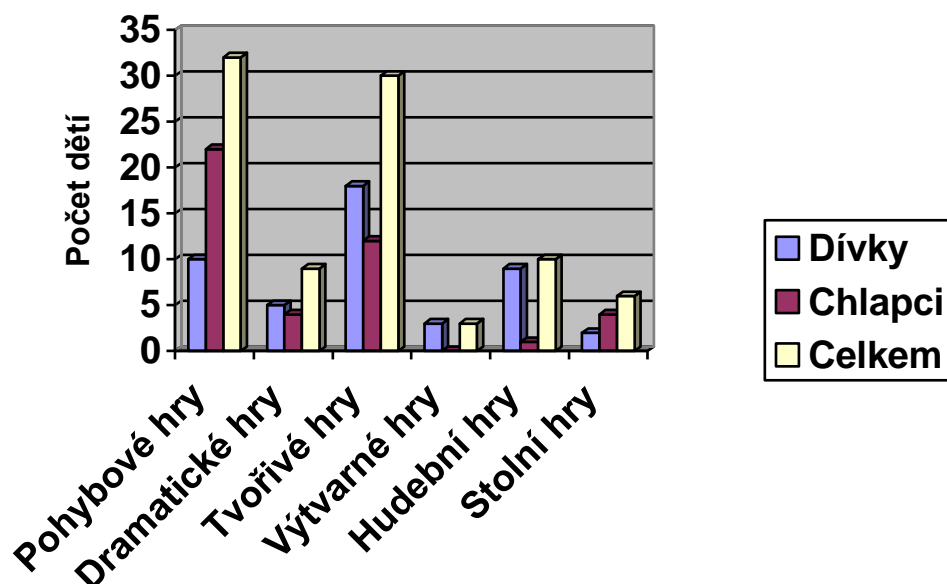
Velkou výhodou bylo, že se dotazníky vyplňovaly přímo v družině a po skupinách, navíc ve spolupráci pouze se mnou (100 % návratnost). Vše potřebné před vyplňováním dotazníku jsem vysvětlila. Dotazník jsme vyplňovali postupně. Vždy jsem otázku přečetla, vysvětlila, při nepochopení i opakovaně. Otázky byly formulovány jasně a zřetelně a tak, aby i odpovědi byly jednoduché. Hodnotící škála byla volena známkou 1 – 5, stejně jako ve škole, aby zvládli odpovědět všichni žáci i žáci 1. ročníků. Všechny dotazníky byly řádně vyplněny.

Kontaktní položky věk a pohlaví jsem volila ke zjištění odlišnosti zájmu o hry a hračky z těchto hledisek. Je samozřejmostí, že každé dítě má jiné zájmy, i když je stejného věku a pohlaví. Zájmy mladších dětí se liší od starších dětí, rovněž zájmy dívek jsou odlišné od chlapeckých zájmů.

Otázku č. 1 jsem rozdělila cíleně na 2 části. Cílem bylo zjistit nejen jednu nejoblíbenější hru ve školní družině, kterou měly děti podtrhnout, ale také jak jsou více či méně oblíbené ostatní hry u dětí ve školní družině a to známkou 1 – 5.

Nejoblíbenějšími hrami průzkumného vzorku (viz graf 17) byly pohybové hry. Rovněž jsou nejoblíbenějšími u chlapců. Chlapci mají především oblíbené míčové hry, různé druhy vybíjené a fotbal. Dívky zase nejraději něco tvoří, vyrábějí.

Pohybové hry uvedlo jako nejoblíbenější celkem 36 % dětí, z toho 21 % dívek a 51 % chlapců. Tvořivé hry uvedlo celkem 33 % dětí, z toho 38 % dívek a 28 % chlapců. Tady není takový velký rozdíl mezi chlapci a dívkami jako u pohybových her. Hry s výtvarnou tematikou jako nejoblíbenější si vybralo nejméně dětí a to pouze 3 %. Zajímavé je podotknout, že mezi nimi nebyl ani jeden chlapec.

Graf 17: Nejoblíbenější hry ve školní družině

Když se podíváme na zájem o hry z hlediska věku, je zajímavé uvést, že nejmladší děti, v našem případě děti 1. tříd, pohybové hry jako nejoblíbenější uvedlo pouze 7 % dětí, z toho ani jedna dívka. Když jsem se jich ptala proč, jako nejčastější důvod uváděly, že jsou unaveni. Nejoblíbenějšími hrami u těchto dětí jsou tvořivé hry (33 % – celkem, dívky – 29 %, chlapci – 38 %). Tyto děti kromě toho, že rády něco vyrábějí a tvoří, rády staví ze stavebnic.

Velký zájem o tvořivost přetrvává ještě i ve druhé třídě. Tvořivé hry jako nejoblíbenější uvedlo celkem 50 % dětí, z toho stejné procento dívek i chlapců. Dramatické hry uvedlo pouze 1 dítě. Pohybové hry skončily na druhém místě (21 %).

U 3. tříd jsou pohybové hry už nejoblíbenější, stejně jako u dětí 4. a 5. tříd. Ve 3. třídě tyto hry za nejoblíbenější označilo 45 % dětí (18 % dívek a 78 % chlapců), ve 4. třídě 91 % dětí (83 % dívek a 100 % chlapců) a v 5. třídě 75 % dětí (50 % dívek a 100 % chlapců). Je třeba podotknout, že 40 % dětí (64 % dívek a 11 % chlapců) 3. tříd za nejoblíbenější hry uvedlo hry tvořivé. Kromě vyrábění, tvoření, modelování mají tyto děti oblíbené stavebnice.

Co se týče známkování, děti 4. a 5. tříd použily i známku 5 a to jednou u výtvarných her a třikrát u hudebních her. Některé děti nemají rády ani zpěv, ani tanec ani žádné hry spojené s hudební tematikou. Jednalo se o chlapce. Dívky rády zpívají, tančí, poslouchají písničky, hrají hry s hudební tematikou apod. Taktéž mladší děti raději k této tematice tíhnou než děti starší. Děti 1. tříd právě hudebním hrám daly nejlepší průměrnou známku a to 1,33. Nejhorší známku 2,44 daly pohybovým hrám. Děti 2. tříd nejlepší známkou 1,29 ohodnotily tvořivé hry, děti 3. tříd pohybové hry (1,2), rovněž i děti 4. třídy (1,09 – nejlepší průměrná známka her) a 5. třídy (1,25). K této otázce se vztahoval 1. průzkumný předpoklad: Nejoblíbenějšími hrami dětí ve školní družině v Kozlovicích jsou pohybové hry. Tento průzkumný předpoklad byl potvrzen.

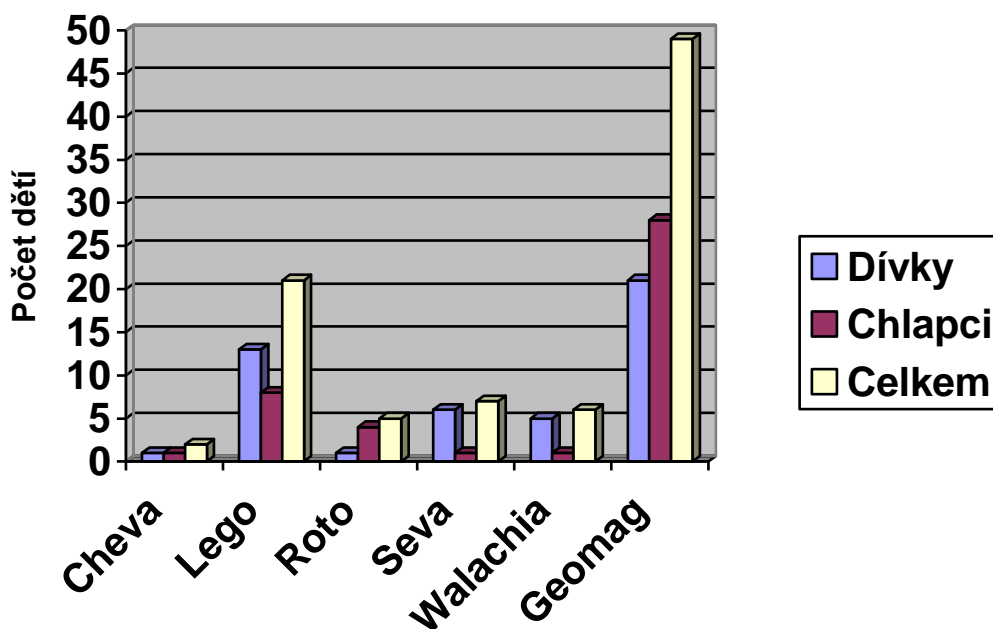
Nejoblíbenější stavebnicí dětí ve školní družině v Kozlovicích (viz graf 18) je magnetická stavebnice Geomag. Za nejoblíbenější ji označilo 54 % dětí, z toho 47 % dívek a 65 % chlapců. Druhou nejoblíbenější stavebnicí je Lego (23 %). Když se zaměříme na oblíbenost stavebnic z hlediska věku, tak stavebnice Geomag je nejoblíbenější u dětí všech tříd. Je zajímavé, že u dívek 1. tříd je nejoblíbenější stavebnice Lego (43 %), která je zároveň nejoblíbenější stavebnicí u dívek 5. třídy (50 %).

Nejméně oblíbenou je Cheva, za nejoblíbenější ji zvolily celkem 2 děti, z toho 1 dívka a 1 chlapec. Je to zajímavé, protože je velice podobná Legu, kostičky Chevy jsou větší. Dnes je u dětí velice populární Lego Friends, zejména u děvčat.

Co se týče hodnocení známkou, tak žádné dítě nehodnotilo stavebnici pětkou oproti hrám, navíc se u některých tříd objevilo hodnocení 1,00 a to rovnou třikrát. Touto nejlepší průměrnou známkou ohodnotily děti 4. třídy magnetickou stavebnici Geomag. Stejnou známkou hodnotily i děti 5. třídy stavebnici Geomag a Lego. Nejhorší známku děti udělily stavebnici Cheva a to děti 1. tříd – 2,00, 2. tříd – 2,04, 3. tříd – 2,40, 4. třídy – 2,00 a 5. tříd – 2,25, které tuto stejnou průměrnou známku udělily i stavebnici Roto. Je to pochopitelné, protože tato stavebnice je určena spíše pro mladší děti.

Děti rády staví z magnetické stavebnice, protože spojování jednotlivých prvků je velice jednoduché a to pomocí magnetu, kdy tyčinky a kuličky se navzájem přitahují a drží velice pevně. Ke zpevnění slouží i jednotlivé barevné výplně. Pro děti je přitažlivější i proto, že je nejkratší dobu na trhu z uvedených stavebnic. Dalším důvodem je, že doma ji má pouze 1 dítě a patří mezi dražší stavebnice. K této otázce se vztahuje 2. průzkumný předpoklad:

Nejoblíbenější stavebnicí u dětí ve školní družině v Kozlovicích je magnetická stavebnice Geomag. Tento průzkumný předpoklad byl rovněž potvrzen.

Graf 18: Nejoblíbenější stavebnice ve školní družině

Nejoblíbenější hračkou dětí ve školní družině v Kozlovicích je stolní fotbal (20 %). Jedná se o velký dřevěný fotbal na vysokých nožkách, který je neustále v obležení dětí. 14 % dětí si nejraději hraje s molitanovými stavebnicemi. Obě tyto hračky děti doma nemají a tak jsou pro ně zajímavější a přitažlivější. 12 % dětí uvedlo za nejoblíbenější hračku panenku, buď klasickou nebo barbie. Jedná se pouze o dívky. Dost dětí má nejoblíbenější hračku stavebnici Lego nebo Geomag. Překvapilo mě, že 18 % dětí nechybí v družině žádná hračka. Jsou spokojeny. Dalších 14 % dětí odpovědělo, že neví. 16 % dětí uvedlo, že jim chybí nějaká plyšová hračka. Je pravdou, že jednotlivá oddělení jsou slušně vybavena hrami a hračkami, ale plyšové hračky tam chybí. Problémem plyšových hraček je jejich údržba a čištění.

Za nejoblíbenější hračku doma děti uvedly tablet a to 13 % dětí. Vzhledem k dnešní době mně to nepřekvapilo. Překvapilo mě, že nevedly např. počítač. Dnes spousta dětí tráví svůj volný čas u počítačů, tabletů, mobilů, televizorů. Mnohým rodičům to ani nevadí, hlavně, že to děti baví a mají od nich klid. Na otázku, proč je tato hračka doma nejoblíbenější,

většinou děti odpovídaly stejně jako u nejoblíbenějších hraček v družině a to rád(a) si s ní hraji, je nejlepší, takže žádná zajímavá odpověď. Až na panenky, kde dívky uvedly jasný důvod, že je rády češou, oblékají, upravují.

6.7 Závěr průzkumu

Z provedeného průzkumného šetření vyplynuly závěry shrnuté v diskusi. Jak již bylo uvedeno, z průzkumu vyplývá, že mezi nejoblíbenější hry všech dětí patří pohybové hry. Oblíbenější jsou u starších dětí a více u chlapců než u děvčat. Vzhledem k tomu, že dnešní děti mají málo pohybu (velkou část běžného dne sedí v lavicích, 2 hodiny tělesné výchovy týdně není moc, děti do školy rodiče vozí autem, doma sedí u počítače, televize či tabletu) hodnotím pozitivně, že děti mají o pohybovou aktivitu vůbec zájem a navíc dobrovolně.

Z průzkumu vyplynulo, že děti rády tvoří, ať už z materiálu nebo stavějí stavebnice. Nejoblíbenější stavebnicí ve školní družině je Geomag, doma Lego. Myslím, že je to ovlivněno cenou, Geomag patří mezi drahé stavebnice a děti ji doma nemají. Nejoblíbenější hračkou v družině je stolní fotbal. Zajímavé je, že za nejoblíbenější hračku doma děti uvedly tablet, který také není zrovna levný. Možná by bylo dobré, kdyby si rodiče uvědomili, co dětem kupují a jaký to má pro ně přínos.

S výsledky průzkumu jsem seznámila nejen pedagogy naší Základní a Mateřské školy, ale i rodiče. Ti mají možnost se seznámit s oblíbeností her a hraček svých dětí na informačních nástěnkách před jednotlivými odděleními školní družiny.

7 ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo zjistit, jaké hry, hračky a stavebnice jsou oblíbené u dětí ve školní družině na Základní škole v Kozlovicích a s jakými hračkami a stavebnicemi si hrají doma. U hraček jsem také zjišťovala, proč jsou oblíbené. V teoretické části jsem zpracovala potřebné informace k mému tématu ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury. Jedná se o problematiku volného času, volnočasovou instituci školní družinu a charakteristiku dětí školní družiny, což jsou děti mladšího školního věku. Přímou k průzkumu se vztahuje teorie her a hraček. Informace o stavebnicích jsem čerpala převážně z internetových zdrojů.

V průzkumné části jsem metodou dotazníku zjistila oblíbenost her, hraček a stavebnic u dětí ve jmenované školní družině a také s jakými hračkami a stavebnicemi si tyto děti hrají doma. Současně jsem zjišťovala, proč je uvedená hračka nejoblíbenější. Výsledky průzkumu pro přehlednost jsem shrnula do grafů. Učitelé i rodiče se mohou s výsledky seznámit na informačních nástěnkách před školními družinami.

Hra se výrazně uplatňuje při výchově dětí a je tak hlavní činností ve volném čase ve školní družině. Ve hře se rozvíjejí všechny stránky osobnosti dítěte, dítě v ní získává poznatky, zkušenosti a dovednosti a prožívá radost, štěstí a uspokojení. Dětská hra je do značné míry závislá na hračce. S rozvojem techniky ubývá lidské práce a s ní i příležitost dítěte ji poznat a ovládnout formou hry. Omezuje se tak i rozvoj manuální zručnosti. Z těchto důvodů stále více stoupá význam hračky i stavebnic, které rozvíjejí tvořivost dětí. Základním předpokladem ovšem je, aby se dětem dostaly do rukou vhodné hračky, které odpovídají jejich celkové úrovni a podněcovaly jejich všestranný vývoj. To záleží především na nás vychovatelích, ale i na rodičích. Vše je samozřejmě do značné míry ovlivněno výrobcí a reklamou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BLÁHA, Václav. *Výchova mimo vyučování na základních školách*. Praha: SPN, 1984.
- BLÁHA, Václav a kol. *Výchovně vzdělávací činnost ve školní družině*. Praha: SPN, 1984.
- FINK, Euegen. *Oáza štěstí*. Praha: Mladá fronta, 1992. ISBN 80-201-0224-1.
- HÁJEK, Bedřich a kol. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-233-1.
- HOFBAUER, Bedřich. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- HRKAL, Jan, HANUŠ, Radek a ed. *Zlatý fond her I*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-660-8.
- HUIZINGA, Johan. *Homo ludens. O původu kultury ve hře*. Praha: Mladá fronta, 1971.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu – Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- JIRÁSEK, Jaroslav, VANČUROVÁ, Eva a HAVLÍNOVÁ, Miluše. *Hrajeme si doopravdy*. Praha: Avicenum, 1983.
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X.
- MIŠURCOVÁ, Věra, FIŠER, Jiří a FIXL, Viktor. *Hra a hračka v životě dítěte*. Praha: SPN, 1989.
- NĚMEC, Jiří a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.
- NEUMAN, Jan. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-218-1.
- NEUMAN, Jan. *Zlatý fond her I*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-636-5.
- PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
- PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. 2. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-569-5.
- PÁVKOVÁ, Jiřina, HÁJEK, Bedřich a kol. *Školní družina*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-751-5.
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

SPOUSTA, Vladimír, FALTÝSKOVÁ, Jarmila, HŘEBÍČEK, Libor, KNOTOVÁ, Dana a ŘEHULKA, Evžen. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. ISBN 80-210-1274-9.

ŠIMIČKOVÁ ČÍŽKOVÁ, Jitka, BINAROVÁ, Ivana, HOLÁSKOVÁ, Kamila, PETROVÁ, Alena, PLEVOVÁ, Irena a PUGNEROVÁ, Michaela. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc, 2005. ISBN 80-244-0629-2.

VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Brno: Print – Typia spol. s. r. o. , 2001. ISBN 80-86384-00-4.

ZAPLETAL, Miloš. *Velká encyklopedie her – Hry na hřišti a v tělocvičně*. Praha: Olympia, 1987a.

ZAPLETAL, Miloš. *Velká encyklopedie her – Hry v klubovně*. Praha: Olympia, 1986.

ZAPLETAL, Miloš. *Velká encyklopedie her – Hry v přírodě*. Praha: Olympia, 1987b.

ZAPLETAL, Miloš. *Velká encyklopedie her – Hry ve městě a na vsi*. Praha: Olympia, 1988.

ZAPLETAL, Miloš. *Velká kniha deskových her*. Praha: Mladá fronta, 1991. ISBN 80-204-0188-1.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Geomag. [online]. *Wikipedie Otevřená encyklopedie* [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Geomag>.

Geomag. [online]. [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.geomagworld.cz/>.

Cheva. [online]. *Wikipedie Otevřená encyklopedie* [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Cheva>.

Lego. [online]. *Wikipedie Otevřená encyklopedie* [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Lego>.

Seva. [online]. *Wikipedie Otevřená encyklopedie* [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Seva>.

Stavebnice. [online]. *Wikipedie Otevřená encyklopedie* [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Stavebnice>.

Stavebnice Roto. [online]. [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.estavebnice.cz/stavebnice-roto-universal-12000-akce-20291>.

TAKÁROVÁ, Eva. *Význam hry se stavebnicí*. [online]. [cit. 2014-02-20]. Dostupné z <http://hracky.webz.cz/clanek03.htm>.

Walachia. [online]. [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.svet-stavebnice.cz/32-walachia-drevene-stavebnice>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Stavebnice Cheva.....	32
Obrázek 2: Stavebnice Lego.....	33
Obrázek 3: Stavebnice Geomag	33
Obrázek 4: Stavebnice Seva	34
Obrázek 5: Stavebnice Walachia VARIO	35
Obrázek 6: Stavebnice Roto	35

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Struktura výzkumného vzorku	38
--	----

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Oblíbenost her a herních činností dětí 1. tříd	38
Graf 2: Oblíbenost her a herních činností dětí 2. tříd	39
Graf 3: Oblíbenost her a herních činností dětí 3. tříd	39
Graf 4: Oblíbenost her a herních činností dětí 4. tříd	40
Graf 5: Oblíbenost her a herních činností dětí 5. tříd	40
Graf 6: Průměrná známka her dětí podle tříd	41
Graf 7: Oblíbenost stavebnic dětí 1. tříd.....	41
Graf 8: Oblíbenost stavebnic dětí 2. tříd	42
Graf 9: Oblíbenost stavebnic dětí 3. tříd.....	42
Graf 10: Oblíbenost stavebnic dětí 4. tříd	43
Graf 11: Oblíbenost stavebnic dětí 5. tříd.....	43
Graf 12: Průměrná známka stavebnic dětí podle tříd	44
Graf 13: Nejoblíbenější hračky dětí ve školní družině.	45
Graf 14: Hračky, které dětem chybí ve školní družině	45
Graf 15: Nejoblíbenější hračky dětí doma	46
Graf 16: Stavebnice, se kterými si děti hrají nejraději doma	47
Graf 17: Nejoblíbenější hry ve školní družině	48
Graf 18: Nejoblíbenější stavebnice ve školní družině	50

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník

Příloha 1

Dotazník

Jsem chlapec – dívka (nehodící škrtni)

Třída:

1. Která z uvedených her je tvoje nejoblíbenější? Podtrhni ji. Ohodnot' následující hry známkou 1, 2, 3, 4, 5 podle oblíbenosti.

1 – velmi oblíbená, 2 – oblíbená, 3 – málo oblíbená, 4 – neoblíbená, 5 – vůbec neoblíbená

Pohybové hry

Dramatické hry

Tvořivé hry

Hry s výtvarnou tematikou

Hry s hudební tematikou

Stolní hry

2. Která z uvedených stavebnic je tvoje nejoblíbenější? Podtrhni ji. Ohodnot' následující stavebnice známkou 1, 2, 3, 4, 5 podle oblíbenosti (viz otázka č. 1).

Cheva

Lego

Roto

Seva

Walachia

Geomag

3. Která je tvoje nejoblíbenější hračka v družině a proč?

4. Která hračka ti v družině chybí?

5. Která je tvoje nejoblíbenější hračka doma a proč?

6. S kterou stavebnicí si nejraději hraješ doma?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Ludmila Kožuchová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních věcí
Vedoucí práce:	PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Hra jako dominantní činnost volného času ve školní družině
Název v angličtině:	Playing as a dominant activity in leisure time at an after school care centre
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá problematikou her a hraček. Hra je dominantní činností ve volném čase ve školní družině. Hračka je jednou z nejvýznamnějších podmínek hry. Teoretická část také charakterizuje kromě školní družiny a volného času děti mladšího školního věku, které jmenované zařízení navštěvují. Součástí práce je průzkum oblíbenosti her a hraček, dále stavebnic, u dětí ve školní družině na Základní škole v Kozlovicích. Zajímalo mě také, kterou hračku ve školní družině postrádají a s jakými hračkami a stavebnicemi si tyto děti hrají doma.
Klíčová slova:	Volný čas, výchova, školní družina, mladší školní věk, hra, hračka, stavebnice.
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis focuses on games and toys. A game is dominant leisure activity at after-school clubs. A toy is one of the most important conditions of a game. The theoretical part characterizes, besides after-school clubs and leisure time, children of primary school age who attend the said facilities. This paper also includes a research of popularity of games and toys, as well as kits, among children in the after-school club at an elementary school in Kozlovice. I was also interested in which toy is missed by the after-school club and with what toys and kits these children play at home.
Klíčová slova v angličtině:	Leisure, education, after-school club, after-school care, younger school age, game, toy, kit.
Přílohy vázané v práci:	Dotazník
Rozsah práce:	60 stran
Jazyk práce:	Český jazyk